

De ondersteuning van meertalige gezinnen
Hoe staat het ervoor in Nijmegen?

Door Bente Meijer
S1009450

Supervisor: Dr. Sharon Unsworth
Tweede lezer: Dr. Eva Knopp
Scriptie MA General Linguistics
22-03-2022

Inhoudsopgave

Abstract	4
1. Inleiding en literatuuroverzicht	5
1.1 Inleiding.....	5
1.2 Meertaligheid: voordelen en uitdagingen	6
1.3 Ondersteuning van meertalige gezinnen	7
1.3.1 <i>Ondersteuning in het onderwijs</i>	8
1.3.2 <i>Ondersteuning in de gemeente</i>	10
1.3.3 <i>Ondersteuning in de bibliotheek</i>	11
1.3.4 <i>Ondersteuning in zorg- en welzijnsorganisaties</i>	12
1.4 Onderzoeksvraag en verwachtingen.....	13
2. Methodologie	16
2.1 Deelnemers.....	16
2.2 Instrumenten.....	17
2.3 Procedure.....	18
2.5 Analyse.....	20
3. Resultaten	29
3.1 Ondersteuning	29
3.2 Reden ondersteuning	32
3.3 Opvattingen ondersteuning.....	33
3.4 Verbeteringen ondersteuning.....	34
3.5 Rol organisatie.....	34
3.6 Meertaligen in organisatie	35
3.7 Omgang meertaligheid in organisatie.....	35
3.8 Advies aan gezinnen.....	35
3.9 Opvattingen over meertaligheid	36
3.10 Voordelen meertaligheid	36
3.11 Uitdagingen meertaligheid	37
3.12 Belang minderheidstaal	37
3.13 Informatie meertalige opvoeding	37
3.14 Reactie samenleving.....	38
Samenvatting.....	38
4. Discussie	39
4.1 Waar ondersteuning wordt geboden.....	39
4.2 Hoe ondersteuning wordt geboden.....	42
4.3 Waarom ondersteuning wordt geboden.....	44
4.4 Aanbevelingen ter ondersteuning van meertalige gezinnen in Nijmegen	45

4.5 Limitaties en toekomstig onderzoek.....	47
5. Conclusie	49
Referenties.....	50
Bijlage 1: Interviewvragen	54
Bijlage 2: Codering van een interview.....	59
Bijlage 3: Coderingskader uit de eerste fase van de analyse	60

Abstract

In Nijmegen wonen naar verwachting veel meertalige gezinnen. Het is tot dusver echter vrij onbekend in hoeverre deze gezinnen ondersteuning krijgen vanuit de samenleving bij het omgaan met de uitdagingen die meertaligheid met zich meebrengt. Om daarachter te komen zijn interviews gehouden met leerkrachten in het basisonderwijs, een beleidsadviseur binnen de gemeente, en met medewerkers en beleidsmedewerkers binnen de bibliotheek en zorg- en welzijnsorganisaties. De deelnemers zijn gevraagd naar de inclusie van meertaligheid in de organisatie waar ze werkzaam zijn, naar de opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie, en naar hun opvattingen over meertaligheid in het algemeen. Uit de interviews is gebleken dat in alle onderzochte gebieden ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen. Er wordt vooral ondersteuning geboden bij de Nederlandse taal en door meertalige materialen aan te bieden. De reden dat de organisaties ondersteuning bieden is voornamelijk om iedereen te includeren in de maatschappij. Hoewel al goede ondersteuning wordt geboden, worden in de discussie enkele aanbevelingen gedaan waarmee de ondersteuning van meertalige gezinnen verbeterd zou kunnen worden. Er kan met name meer aandacht worden besteed aan de minderheidstaal die binnen de gezinnen wordt gesproken. Daardoor zouden meertalige gezinnen in de toekomst beter ondersteund en geïncludeerd kunnen worden.

1. Inleiding en literatuuroverzicht

1.1 Inleiding

Meertaligheid is een concept dat de laatste jaren steeds relevanter is geworden voor veel mensen. Talloze kinderen worden tegenwoordig meertalig opgevoed (Hoff, Core, Place, Rumiche, Señor & Parra, 2012). Dat heeft geleid tot grote talige diversiteit in heel Europa. Zo is gebleken dat in verscheidene multiculturele steden in Europa tussen een derde en meer dan de helft van de kinderen op de lagere school thuis bij voorkeur een andere taal spreekt, of een andere taal naast de meerderheidstaal (Extra & Yağmur, 2011). Het aantal meertalige mensen zal in de toekomst waarschijnlijk nog meer toenemen (Extra & Yağmur, 2011).

Ook in Nederland wonen steeds meer mensen die meerdere talen spreken. Volgens Schmeets en Cornips (2021) is het belangrijk om te weten hoeveel meertalige mensen er zijn, omdat dit mogelijk bewustwording creëert. Dat kan ertoe leiden dat beleidsmakers rekening houden met meertaligheid, wat zorgt voor een inclusievere samenleving waarin alle inwoners worden inbegrepen (Schmeets & Cornips, 2021). Schmeets en Cornips (2021) hebben daarom recent onderzoek gedaan naar het aantal meertaligen in Nederland, door mensen te vragen naar hun taalgebruik. Ze ontdekten dat ongeveer een kwart van de Nederlanders boven de 15 jaar thuis vooral een andere taal spreekt dan het Nederlands. Er werden maar liefst 149 verschillende talen opgegeven. De taal die mensen thuis spreken was ofwel een taal zoals het Engels of Turks, ofwel een regionale taal zoals het Fries, ofwel een dialect.

In het onderzoek van Schmeets en Cornips (2021) werd ook gekeken naar de relatie tussen het spreken van een andere taal en verschillende bevolkingskenmerken. Zo werd gevonden dat er veel verschillende gezinnen zijn waarin meerdere talen worden gesproken en dat veel mensen die thuis een andere taal dan het Nederlands spreken deze taal ook met burens of vrienden gebruiken (> 80%).

Schmeets en Cornips (2021) onderzochten hun resultaten ook per regio en per provincie. Daaruit bleek dat in Oost-Nederland 22,5 procent van de mensen thuis een andere taal spreekt dan het Nederlands. Resultaten per provincie laten verder zien dat in Gelderland ongeveer 20 procent van de deelnemers thuis een andere taal spreekt. Daarnaast keken de auteurs naar verschillen tussen stedelijke en niet-stedelijke regio's. Nijmegen, een vrij grote stad in Gelderland met 177.356 inwoners waarvan 27 procent niet-Nederlands is (Gemeente Nijmegen, 2021), kan worden beschouwd als stedelijk. Volgens Schmeets en Cornips (2021) spreekt in matig stedelijke gebieden 23,4 procent van de inwoners thuis een andere taal. De verwachting is dan ook dat het aantal meertalige mensen in Nijmegen hoog ligt. De vraag in het onderzoek van Schmeets en Cornips (2021) was echter welke taal thuis het meest gesproken wordt. Aangezien meertalige gezinnen taalpatronen kunnen hebben waarin meer dan één taal wordt gesproken (De Houwer, 2007), zou het kunnen dat sommige deelnemers thuis een andere taal spreken, maar niet meer dan het Nederlands. Daarnaast zijn sommige mensen mogelijk niet in de gelegenheid geweest om aan het onderzoek deel te nemen, aangezien deze alleen in het Nederlands beschikbaar was. Het werkelijke aantal mensen in Nijmegen dat meertalig is, ligt waarschijnlijk dus nog hoger dan de aantallen die Schmeets en Cornips (2021) hebben gevonden.

Ondanks onderzoek dat heeft laten zien dat meertaligheid vele voordelen heeft, kent meertalig opgroeien ook zijn uitdagingen. Tot dusver is het vrij onbekend of het grote aantal meertalige gezinnen dat zich naar verwachting in Nijmegen bevindt, ondersteuning krijgt bij het omgaan met deze uitdagingen. Het is belangrijk om daarachter te komen, omdat ondersteuning mogelijk leidt tot beter welbevinden van deze gezinnen (De Houwer, 2015). In de rest van dit hoofdstuk worden de uitdagingen waar meertalige gezinnen mogelijk mee te maken krijgen verder toegelicht, net als de redenen waarom zij ondersteuning zouden moeten

krijgen bij het omgaan met deze uitdagingen. Bovendien worden verschillende gebieden in de samenleving besproken waar deze ondersteuning geboden zou kunnen worden.

1.2 Meertaligheid: voordelen en uitdagingen

Verschillende studies hebben aangetoond dat meertalige kinderen betere cognitieve vaardigheden hebben dan eentalige kinderen (Adesope, Lavin, Thompson & Ungerleider, 2010; Barac & Bialystok, 2011). Dergelijke cognitieve voordelen zijn bijvoorbeeld een groter vermogen om aandacht vast te houden of te controleren. Volgens Bialystok (2015) komt dit doordat meertaligen voortdurend moeten schakelen tussen twee taalsystemen, waarbij ze één taal gebruiken en de andere onderdrukken. Blom en collega's (2017) toonden aan dat meertalige kinderen inderdaad betere selectieve aandacht hebben dan hun eentalige leeftijdsgenootjes, omdat ze beter waren in het onderdrukken van niet-relevante informatie.

Naast cognitieve voordelen wordt meertaligheid in verband gebracht met creatief denken (Lee & Kim, 2011) en vertraging bij het ontstaan van dementie. Bialystok, Craik en Freedman (2007) toonden aan dat meertaligen die last krijgen van geheugenproblemen vier jaar ouder zijn als ze de diagnose dementie krijgen dan vergelijkbare eentalige mensen. Tevens kan het makkelijker zijn een extra taal te leren als men al meerdere talen spreekt (de Angelis, 2007). Berthele en Udry (2019) en Lorenz et al. (2020) vonden echter dat met name de algemene cognitieve vaardigheden van invloed zijn op het vermogen om een extra taal te leren, maar niet het spreken van meerdere talen.

Er zijn meerdere studies geweest die vraagtekens hebben gezet bij de voordelen van meertaligheid. Zo nu en dan zijn er tegenstrijdige bevindingen gevonden en er is nog geen volledige consensus bereikt (Antoniou, 2019). Desondanks heeft iemand die meerdere talen spreekt het algemene voordeel om met mensen van over de hele wereld te kunnen spreken, wat kan zorgen voor meer waardering en tolerantie voor andere mensen en culturen. Bovendien kunnen de kansen op de arbeidsmarkt toenemen, omdat er toegang is tot meer banen dan alleen de functies in iemands eerste taal (Antoniou, 2019). Alles bij elkaar genomen lijkt het dus gunstig om een kind meertalig op te voeden, wat de reden kan zijn dat veel ouders daartoe besluiten.

Niettemin kan de meertalige opvoeding een aantal uitdagingen met zich meebrengen. Ouders moeten bijvoorbeeld beslissen welke talen zij met hun kinderen willen spreken en in welke situatie. Dat kan lastig zijn, want niet alle taalpatronen leiden tot succes. De Houwer (2007) ontdekte dat alle kinderen in meertalige gezinnen de meerderheidstaal spreken, maar dat ze niet allemaal de minderheidstaal machtig zijn. De kans op meertalig succes lijkt het grootst als beide ouders thuis alleen de minderheidstaal spreken. In dat geval is er slechts een kans van 3,1 procent dat geen enkel kind in het gezin de minderheidstaal spreekt, terwijl dit percentage op 25,8 procent ligt wanneer één ouder de minderheidstaal spreekt en de andere ouder de meerderheidstaal. Ouders kunnen daarom besluiten thuis alleen de minderheidstaal te spreken, maar mogelijk weten ze niet van deze verschillen of willen ze ook de meerderheidstaal gebruiken met hun kind. Het kan dan een uitdaging zijn om een taalpatroon te kiezen en uit te vinden wat werkt binnen het gezin.

Zelfs als ouders al dan niet bewust voor een bepaald taalpatroon hebben gekozen, betekent dit niet dat het hele gezin zich hieraan zal houden. Bridges en Hoff (2014) lieten zien dat oudere broers en zussen een invloed hebben op het taalgebruik thuis. Zij blijken namelijk vaak de meerderheidstaal te spreken met de jongere broer of zus. Ook moeders blijken thuis vaker de meerderheidstaal te spreken wanneer er thuis een oudere broer of zus is, vergeleken met gezinnen waar zich geen oudere broer of zus bevindt. Het kan voor ouders met meerdere kinderen daarom lastig zijn om vast te houden aan bepaalde taalpatronen.

Naast uitdagingen bij het kiezen en behouden van taalpatronen, kan het spreken van meerdere talen de relatie tussen ouder en kind beïnvloeden. Oh en Fulgini (2010) ontdekten

dat adolescenten die meer vaardig zijn in de minderheidstaal die thuis wordt gesproken, hechter zijn met hun ouders. Het lijkt belangrijk dat de ouder-kind relatie goed is, omdat dit kan leiden tot betere schoolprestaties en een groter gevoel van eigenwaarde (Müller, Howard, Wilson, Gibson, & Katsos, 2020). Bovendien verbetert het beheersen van de minderheidstaal het welbevinden van kinderen (Müller et al., 2020). Dat meertalige kinderen de minderheidstaal onderhouden of beheersen lijkt dus van cruciaal belang.

Ondanks deze vondsten hebben sommige ouders het gevoel dat er weinig tijd is om de minderheidstaal met hun kinderen te spreken, omdat de meerderheidstaal in het grootste deel van de samenleving wordt gebruikt. Ouders voelen zich daarom soms genoodzaakt bepaalde strategieën te bedenken, om de taalontwikkeling van hun kinderen te stimuleren (Curdt-Christiansen & Lanza, 2018). Ze spreken bijvoorbeeld de minderheidstaal als ze samen huiswerk maken, terwijl ze de meerderheidstaal gebruiken als ze televisiekijken. Het bepalen van dergelijke strategieën vraagt om extra uitdagingen in een gezin, waar eentalige gezinnen niet mee te maken hebben.

Ten slotte is het voor veel ouders moeilijk om betrouwbare informatie te vinden over de meertalige opvoeding (Lozano-Martínez, 2019). Hoewel er veel materialen bestaan, is het lastig om te beslissen welke geschikt zijn (Seo, 2020). Bovendien kunnen ouders hierbij niet altijd rekenen op steun vanuit de samenleving, omdat mensen in hun omgeving mogelijk een negatieve mening hebben over meertaligheid (Kheirkhah, 2019).

Kortom, er zijn veel uitdagingen waar meertalige gezinnen mee te maken kunnen krijgen. Deze uitdagingen leiden mogelijk tot stress binnen het gezin en kunnen de taalontwikkeling van de kinderen belemmeren (De Houwer, 2015). Bovendien heeft eerder onderzoek aangetoond dat meertalig zijn in een eentalige gemeenschap kan leiden tot moeilijkheden of gevoelens van isolement, omdat er weinig middelen beschikbaar zijn in de minderheidstaal (Kirsch, 2012). Mensen kunnen zelfs moeite hebben met hun meertaligheid in landen die typisch meertalig zijn, zoals Luxemburg, omdat niet alle talen als gelijkwaardig worden beschouwd (Tavares, 2020). Om deze redenen is het belangrijk dat meertalige gezinnen ondersteund worden in de samenleving. Of iemand zich goed meertalig kan ontwikkelen hangt namelijk onder andere af van de ondersteuning die wordt geboden vanuit de omgeving (Ramírez-Esparza, García-Sierra, & Jiang, 2020). Door goede ondersteuning kunnen meertalige gezinnen de uitdagingen die ze tegenkomen overwinnen, waardoor hun welbevinden wordt verbeterd en kinderen een goede taalontwikkeling doormaken (De Houwer, 2015). Daarnaast zorgt ondersteuning van meertaligheid wellicht voor minder moeilijkheden en gevoelens van isolement, omdat de gezinnen dan niet meer alleen staan in de eentalige samenleving en worden begeleid als zij moeilijkheden ervaren. Dit kan de samenleving in zijn geheel ten goede komen, aangezien het welbevinden van mensen in verband wordt gebracht met bijvoorbeeld een betere gezondheid, goede relaties met andere mensen, minder criminele activiteiten, hogere productiviteit, en betere prestaties op school of op het werk (Maccagnan, Wren-Lewis, Brown & Taylor, 2019). Het is daarom van belang dat meertalige gezinnen volledig worden opgenomen in de samenleving en de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.

1.3 Ondersteuning van meertalige gezinnen

Nijmegen is een stad met veel meertalige inwoners (Schmeets & Cornips, 2021; Gemeente Nijmegen, 2021). Het is echter onduidelijk in hoeverre meertalige gezinnen in deze stad ondersteuning krijgen, en indien er ondersteuning wordt geboden, hoe die wordt vormgegeven. Door te achterhalen hoe, waarom, en in welke delen van de samenleving meertaligheid op dit moment wordt ondersteund, kan de ondersteuning en inclusie van meertalige gezinnen in de toekomst worden verbeterd. Organisaties worden zich namelijk mogelijk bewust van de noodzaak om ondersteuning te bieden, wat ze wellicht stimuleert om

meertalige gezinnen bij te staan. Dat is nodig, omdat alle mensen dezelfde toegang tot de samenleving en kansen om te participeren moeten hebben (Verenigde Naties, 2021). Ondersteuning kan bovendien het welbevinden van deze gezinnen verbeteren, wat de hele samenleving ten goede komt (De Houwer, 2015; Maccagnan et al., 2019). Het onderzoeken van de ondersteuning van meertalige gezinnen in de stad Nijmegen is daarom belangrijk en kan tot waardevolle inzichten leiden.

Er zijn verschillende gebieden in de samenleving waar meertalige gezinnen ondersteund zouden kunnen worden. In het huidige onderzoek wordt ingegaan op contexten die als belangrijk worden beschouwd bij de inclusie van gezinnen in de samenleving. Het gaat dan om het onderwijs, de gemeente, de bibliotheek en zorg- en welzijnsorganisaties.

1.3.1 Ondersteuning in het onderwijs

Het onderwijs speelt een grote rol in het leven van elk gezin. Onderwijs zou daarom van belang kunnen zijn bij de mate waarin gezinnen zich inbegrepen en ondersteund voelen in de samenleving. Voor meertalige gezinnen spelen echter andere factoren mee dan voor eentalige gezinnen. Zo kunnen leerkrachten een grote invloed hebben op de mate waarin meertalige leerlingen en ouders zich ondersteund voelen (Agirdag, Jordens & Van Houtte, 2014) en lijkt ook de eentalige inrichting van het onderwijs een rol te spelen (Nederlof & Smit, 2018).

Volgens Burner en Carlsen (2019) focussen veel leerkrachten in de klas vooral op de meerderheidstaal en maken ze weinig gebruik van de kennis die leerlingen hebben in andere talen. Een van de redenen dat leerkrachten de klas liever niet openstellen voor meerdere talen is dat ze vrezen geen controle te kunnen houden, of omdat ze bang zijn voor groepsvorming en buitensluiting (Van Praag, Agirdag, Van Avermaet & Van Houtte, 2018). Ook denken sommige leerkrachten dat ze alle minderheidstalen van leerlingen zouden moeten kunnen spreken om deze toe te laten in de klas, wat niet zo hoeft te zijn (Delarue, 2018). Ze hoeven enkel een omgeving te creëren waar meerdere talen gesproken mogen worden. Dit is helaas vaak nog niet het geval in Nederland. Van de leerlingen met een niet-Nederlandse achtergrond laat 66 procent namelijk weten wel eens gestraft te zijn als ze een minderheidstaal gebruikten in de klas (Agirdag, 2018). Doordat andere talen van leerlingen niet worden toegestaan in de klas en leerlingen soms gestraft worden als ze een andere taal gebruiken, voelen meertalige gezinnen zich mogelijk slecht ondersteund vanuit het onderwijs.

Daarbij hebben veel leerkrachten negatieve opvattingen over meertaligheid. Agirdag et al. (2014) ontdekten bijvoorbeeld dat Belgische leerkrachten zeer negatief staan tegenover het idee dat Turkse leerlingen en hun ouders samen Turks praten. Dit is vooral te wijten aan de overtuiging dat de Turkse taal de schoolprestaties van de leerlingen negatief zou beïnvloeden, waarvoor geen bewijs bestaat. Negatieve opvattingen van leerkrachten over andere talen kunnen ertoe leiden dat leerlingen zich minder welkom en minder gesteund voelen op school, wat op zijn beurt wel kan leiden tot slechtere schoolprestaties en wat een negatieve impact kan hebben op het welbevinden van deze leerlingen.

Bovendien vinden zelfs leerkrachten die positieve opvattingen hebben over meertaligheid het vaak moeilijk om leerlingen meerdere talen te laten gebruiken in de klas (Haukås, 2016; Burner & Carlsen, 2019). Gorter en Arocena (2020) lieten zien dat leerkrachten die hun leerlingen graag meerdere talen willen laten gebruiken, dit vaak niet in de praktijk brengen. Veel van hen hebben het gevoel hadden dat er geen ruimte voor is in het reguliere onderwijs, bijvoorbeeld omdat collega's niet overtuigd zijn van de noodzaak. Er zijn vaak dergelijke factoren in de omgeving die leerkrachten tegenhouden om meertaligheid in de klas op te nemen, ook al staan ze hier wel positief tegenover (Gorter & Arocena, 2020). Hierdoor zouden meertalige gezinnen mogelijk zelfs door leerkrachten met positieve opvattingen over meertaligheid niet voldoende ondersteund worden in het onderwijs.

Naast onvoldoende ondersteuning voor meertaligheid in de klas, kunnen leerkrachten ook invloed hebben op de ondersteuning die meertalige gezinnen thuis ervaren. Leerkrachten vertellen ouders namelijk vaak om thuis de meerderheidstaal te spreken, maar dat is niet aan te raden wanneer zij deze taal niet goed beheersen. Ouders kunnen het beste de taal spreken die ze het beste kennen (Bezioglu-Göktolga & Yagmur, 2018). Omdat veel leerkrachten hier niet van op de hoogte zijn hebben ouders en leerkrachten vaak verschillende ideeën over de juiste taalpatronen en snappen ze elkaars standpunten niet. Leerkrachten vormen daardoor negatieve opvattingen over meertaligheid, omdat ze denken dat de meertalige ouders hun advies niet waarderen, terwijl ouders zich niet gesteund voelen in de taalkeuzes die zij maken (Bezioglu-Göktolga & Yagmur, 2018).

Ten slotte lijkt het onderwijsbeleid een rol te spelen bij de ondersteuning die meertalige gezinnen krijgen vanuit het onderwijs. Veel Europese landen bieden vooral eentalig onderwijs aan (Agirdag et al., 2014). Andere talen worden op school alleen behandeld als leerlingen deze taal moeten leren, zoals tijdens de lessen Engels. Bovendien worden deze talen onderwezen in de meerderheidstaal en is er vaak geen ruimte voor andere talen die leerlingen spreken (Saville, 2019). Volgens Nederlof en Smit (2018) is het taalcurriculum in Nederland ook veelal eentalig ingericht. De auteurs vinden het opmerkelijk dat de aandacht voor meertaligheid in het onderwijs is afgenomen, terwijl er naar verwachting steeds meer meertalige leerlingen in de klas zitten. Nederlof en Smit (2018) benadrukken het belang van het erkennen van de meertalige identiteit van leerlingen, om al hun capaciteiten en kennis volledig te benutten. Ze noemen bijvoorbeeld translanguaging, waarbij leerlingen alle talen die ze kennen gebruiken om nieuwe dingen te leren. Ook worden scholen in Amsterdam en Friesland als voorbeeld genoemd, waar leerlingen toetsen kunnen maken in andere talen dan het Nederlands. Dergelijke initiatieven zouden een ondersteunende omgeving kunnen bieden aan meertalige gezinnen.

Andere manieren waarop meertalige gezinnen via het onderwijs ondersteund zouden kunnen worden is door onderwijs- en zorgprogramma's aan te bieden die specifiek bedoeld zijn voor meertalige leerlingen, zoals in Finland (Bergroth & Palviainen, 2016). Een ander voorbeeld zijn programma's die leerkrachten voorbereiden op het feit dat veel leerlingen in hun klas meerdere talen spreken (Commins, 2014). Dergelijke programma's kunnen ertoe leiden dat leerkrachten de meertalige klas begrijpen en waarderen, wat zorgt voor een ondersteunende omgeving voor meertalige gezinnen (Commins, 2014).

Een initiatief in Nederland dat zowel meertalige ouders, als onderwijsprofessionals en beleidsmakers probeert te ondersteunen is 'Het kennisdossier' (de Graaf, Delarue & De Coninck, 2019). Hierin worden informatie en tips gedeeld over het omgaan met meertaligheid in het onderwijs, zoals het advies om leerlingen alle talen die ze spreken in de klas te laten gebruiken. Dergelijke informatie kan ertoe leiden dat leerkrachten en beleidsmakers zich bewust worden van de mogelijkheden om meertalige gezinnen te ondersteunen, waardoor de ondersteuning verbeterd kan worden.

Het is belangrijk om te weten welke opvattingen leerkrachten in Nijmegen hebben over meertaligheid, hoe meertaligheid in de klas wordt opgenomen en waarom, omdat dit licht kan werpen op de ondersteuning die meertalige gezinnen in Nijmegen krijgen. Dit zou inzicht kunnen geven in de manier waarop meertalige gezinnen in de toekomst beter door het onderwijs ondersteund kunnen worden, aangezien kennis van de redenen waarom meertaligheid nu wel of niet wordt ondersteund kan leiden tot nieuwe ideeën om leerkrachten ervan te overtuigen meertaligheid in de klas te omarmen. Daarnaast kan het onderzoeken van de ondersteuning in het onderwijs er mogelijk voor zorgen dat meer scholen geïnspireerd raken om meertaligheid in de klas te ondersteunen, als zij zien hoe deze ondersteuning geboden kan worden.

1.3.2 Ondersteuning in de gemeente

Naast het onderwijs zou de overheid een rol kunnen spelen bij de ondersteuning die meertalige gezinnen vanuit de samenleving krijgen. De overheid zou bijvoorbeeld beleid kunnen voeren dat meertaligheid stimuleert. Dergelijk beleid is er is echter vaak niet of sluit niet goed aan bij de praktijk (Zhao & Xu, 2021; Spolsky, 2004). Taalbeleid lijkt het meest succesvol als dit op gemeentelijk niveau wordt geïmplementeerd (Webb, 2009), zoals in Zaanstad het geval is (Roest & Benayad, 2020; Roest & d'Haens, 2020). Als er in de gemeente Nijmegen beleid is dat meertaligheid stimuleert dan zou dat meertalige gezinnen hier daarom goed kunnen ondersteunen.

Volgens Zhao en Xu (2021) zouden overheden meer tijd en geld moeten investeren in het ontwikkelen van beleid dat meertaligheid stimuleert, aangezien steeds meer steden te maken krijgen met meertalige inwoners. De auteurs stellen dat er tegenwoordig vaak een grote kloof is tussen taalbeleid en de praktijk, waarbij de meertaligheid die er in de praktijk is niet terug te zien is in het beleid. Ook in Nederland bestaat deze kloof. Er is geen duidelijk beleid bekend wat betreft meertaligheid en het lijkt erop dat de overheid geen rekening houdt met de meertaligheid van haar inwoners. Zo slaagde de overheid er niet in om informatie over het coronavirus over te brengen op alle inwoners van Nederland, omdat de informatie bestond uit complexe taal en door veel mensen niet werd begrepen (BNR webredactie, 2021). Beleid waarbij de meertalige identiteit van inwoners niet wordt meegenomen kan daardoor leiden tot onvoldoende inclusie van meertalige gezinnen in de samenleving. Belangrijke informatie zou daarom standaard in meerdere talen beschikbaar gesteld moeten worden (BNR webredactie, 2021). Spolsky (2004) verkondigt echter dat zelfs wanneer er dergelijk meertalig beleid is, dit niet betekent dat er in de praktijk ook naar wordt gehandeld. De ondersteuning van meertalige gezinnen zou dus ondermaats kunnen zijn zelfs als er beleid is dat meertaligheid ondersteunt.

Vaak wordt taalbeleid geïmplementeerd vanuit hogere instanties, zoals de overheid. Dit is echter niet altijd de beste aanpak. Volgens Webb (2009) is het beter om dergelijk beleid vanuit een lager niveau te implementeren, op lokaal niveau. Dit leidt mogelijk tot betere invoering van het beleid dan wanneer dit van bovenaf wordt ingevoerd. In Zuid-Afrika werd bijvoorbeeld geprobeerd om het gebruik van Afrikaanse talen gangbaar te maken in het dagelijks leven. Dit lukte echter niet door dergelijk beleid vanuit de overheid te realiseren. Het leek beter om het taalbeleid van onderaf in toe voeren, vanuit gemeentelijk niveau (Webb, 2009). Op die manier kan het beleid gepast worden gemaakt voor de specifieke gemeente en kan ervoor gewaakt worden dat het ook echt wordt uitgevoerd binnen die gemeente. Als meertaligheid op gemeentelijk niveau wordt ondersteund, zou volgens Webb (2009) de kans dus groter zijn dat meertalige gezinnen deze ondersteuning ook echt krijgen in de praktijk.

Een voorbeeld van een gemeente in Nederland die een duidelijk meertalig beleid voert is Zaanstad, waar een visie is geformuleerd voor professionals en ouders over het taalgebruik van meertalige kinderen (Roest & Benayad, 2020; Roest & d'Haens, 2020). Deze visie is opgesteld omdat ouders vaak onduidelijke of tegenstrijdige adviezen kregen als zij professionals vragen stelden over de meertalige opvoeding. Door duidelijke adviezen te formuleren kunnen alle professionals voortaan betrouwbaar advies geven en kunnen ouders deze informatie inzien. In de visie wordt bijvoorbeeld benadrukt dat het spreken van meerdere talen niet schadelijk is voor een kind en ouders worden geadviseerd de taal te spreken die zij het beste kennen. Dit zou kunnen helpen bij de begeleiding en de ondersteuning die meertalige gezinnen in de gemeente Zaanstad krijgen.

Over de actieve betrokkenheid van de gemeente Nijmegen bij haar meertalige inwoners is echter niet veel bekend. Wel is het zo dat de gemeente vrij open staat voor mensen van verschillende achtergronden. In 2021 bood Nijmegen onderdak aan zeker 750 vluchtelingen uit Afghanistan, op dezelfde locatie waar in 2015 mensen uit Syrië werden opgevangen (van Haren, 2021). De gemeente en haar inwoners waren zeer gastvrij en meer

dan bereid om deze mensen te helpen (Hart van Nederland, 2021). In hoeverre meertaligheid een rol heeft gespeeld bij deze gastvrije opname blijft echter onduidelijk. Door na te gaan of er ondersteuning is voor meertalige gezinnen in Nijmegen via gemeentelijk beleid en door te onderzoeken welke opvattingen beleidsmedewerkers in de gemeente hebben over het opnemen van meertaligheid in het beleid, kan de ondersteuning die meertalige gezinnen in Nijmegen krijgen in kaart worden gebracht. Dat kan leiden tot betere ondersteuning van deze gezinnen, doordat beleidsmedewerkers zich mogelijk bewust worden van de noodzaak om meertaligheid in toekomstig beleid mee te nemen.

1.3.3 Ondersteuning in de bibliotheek

Naast het onderwijs en de gemeente kunnen ook bibliotheken van belang zijn bij de ondersteuning van meertalige gezinnen in de samenleving. Bibliotheken zijn er namelijk voor alle inwoners en zijn een plek waar mensen zich kunnen ontwikkelen. Daardoor helpen ze bij de inclusie in de samenleving en kunnen ze bijdragen aan het welzijn en de ondersteuning van inwoners (Train, Dalton & Elkin, 2000). Als bibliotheken meertaligheid stimuleren zou dat dus kunnen helpen bij de inclusie van meertalige gezinnen in de samenleving. Het kan voor bibliotheken echter lastig zijn om alle inwoners te ondersteunen (Weeks, 2017). Toch zijn er verschillende mogelijkheden om meertaligheid te omarmen in de bibliotheek.

Voor de ontwikkeling van meertalige kinderen is het belangrijk dat zij hun meertaligheid niet alleen thuis, maar in verschillende delen van de samenleving kunnen gebruiken (Conteh & Brock, 2010). Deze kinderen hebben daarom veilige plekken nodig waar ze al hun talen mogen spreken. De bibliotheek zou zo'n veilige plek kunnen zijn. Door meertaligheid hier te ondersteunen kunnen kinderen zelfverzekerd worden, optimaal gebruik maken van hun capaciteiten en volwaardig meedoen in de samenleving (Conteh & Brock, 2010).

De bibliotheek is echter niet alleen belangrijk voor kinderen. Publieke voorzieningen zoals de bibliotheek spelen namelijk een rol in de manier waarop mensen zich sociaal verbonden en opgenomen voelen in de samenleving (Duvjak & Harris, 2019). Als de bibliotheek meertaligheid ondersteunt zou dit dus ook voor meertalige ouders erg waardevol kunnen zijn. Desalniettemin kan het lastig zijn voor bibliotheken om alle inwoners in de samenleving te ondersteunen, aangezien de maatschappij steeds diverser wordt en bibliotheken moeite hebben om deze veranderingen bij te houden (Weeks, 2017). Meertalige gezinnen krijgen daardoor mogelijk onvoldoende ondersteuning in de bibliotheek.

Toch zijn er verschillende manieren waarop meertaligheid opgenomen zou kunnen worden in de bibliotheek, bijvoorbeeld door boeken in meerdere talen aan te bieden. De boeken die een bibliotheek aanbiedt weerspiegelen echter vaak niet de talen die worden gesproken in de samenleving. Zo spreekt in Omaha in de Verenigde Staten ongeveer 10 procent van de inwoners voornamelijk Spaans, maar slechts 2 procent van de boeken in deze bibliotheek is Spaanstalig (Armshaw, 2020). Daarnaast zijn er nog vele inwoners die wellicht af en toe Spaans spreken of de taal willen leren, waarvoor dus maar een beperkt aanbod is. De bibliotheek zou meer kunnen doen om haar inwoners te ondersteunen door zich niet alleen op de meerderheidstaal te richten. Ze zou boeken kunnen aanbieden die de talen van de inwoners weerspiegelen, zodat meertalige gezinnen beter worden ondersteund.

Daarnaast zouden bibliotheken hun website en overige informatie die zij verstrekken in meerdere talen kunnen aanbieden, waardoor meertalige gezinnen toegang hebben tot de informatie in de taal van hun voorkeur. Dit heeft echter alleen zin als er ook materialen in deze taal beschikbaar zijn in de bibliotheek. Daarbij kunnen bibliotheekmedewerkers proberen om een band op te bouwen met meertalige bezoekers, waardoor zij beter en persoonlijker ondersteund kunnen worden (Weeks, 2017). Hoewel de nadruk vaak ligt op wat de bibliotheekmedewerker kan doen om meertaligheid te ondersteunen, stelt Weeks (2017)

dat zij hier vaak alleen toe in staat zijn als de school of organisatie waar de bibliotheek onderdeel van is ook achter dergelijke praktijken staat. Voor de bibliotheek in Nijmegen zou dat bijvoorbeeld de gemeente kunnen zijn.

In Nederland is Probiblio een organisatie die openbare bibliotheken met allerlei zaken ondersteunt, zoals de ledenregistratie. Daarnaast stelt de organisatie dat bibliotheken de mogelijkheid hebben om ouders te begeleiden bij de meertalige opvoeding (Probiblio, 2021). Daarvoor hebben ze verschillende materialen ontwikkeld, zoals informatieflyers, video's en leestips. Ook stelt Probiblio meertalige boeken ter beschikking en laten ze voorbeelden zien van de realisering van meertalig beleid in de samenleving, zoals in Zaanstad, en in andere bibliotheken. Ten slotte biedt de organisatie trainingen aan over hoe in het werkveld kan worden omgegaan met meertalige kinderen. Al deze initiatieven zorgen er mogelijk voor dat meertalige gezinnen ondersteuning krijgen.

Ook in Nijmegen is meertaligheid in de bibliotheek de laatste jaren belangrijker geworden. Het belang van de minderheidstaal lijkt steeds meer te worden erkend. In de afgelopen jaren hebben de bibliotheken zich onder andere gericht op het aanbieden van boeken in meerdere talen (Into Nijmegen, 2021; Gelderse Bibliotheken, 2020), en het voorlezen in verschillende talen (de Bibliotheek Gelderland-Zuid, n.d.). De bibliotheek stelt dat voorlezen in elke taal de taalontwikkeling van kinderen kan bevorderen en dat ze daarom boeken in bijvoorbeeld het Arabisch of Pools aanbieden. Daarnaast geeft de bibliotheek informatie over meertalig opvoeden. Dergelijke initiatieven kunnen bevorderlijk zijn voor de ondersteuning die meertalige gezinnen in Nijmegen krijgen.

Hoewel dit een goed begin is, is het nuttig om na te gaan wat de opvattingen over meertaligheid zijn binnen de bibliotheek, en wat er volgens medewerkers nog meer gedaan kan of moet worden om meertalige gezinnen te ondersteunen. De ondersteuning kan dan in de toekomst mogelijk verbeterd worden. Het is daarom belangrijk om te achterhalen hoe en waarom meertaligheid in de bibliotheek in Nijmegen wordt ondersteund.

1.3.4 Ondersteuning in zorg- en welzijnsorganisaties

Ten slotte kunnen zorg- en welzijnsorganisaties mogelijk ondersteuning bieden aan meertalige gezinnen. Deze organisaties willen namelijk alle mensen in de samenleving opnemen voor het algemeen welzijn van de inwoners (Reid, 2004). Organisaties in de zorg en welzijn sector bieden bijvoorbeeld maatschappelijke hulp of kinderopvang aan, en er zijn veel mensen werkzaam in deze sector (CBS, 2021). Als meertaligheid in dergelijke organisaties wordt ondersteund, zou dit daarom ondersteuning kunnen bieden aan veel meertalige gezinnen.

Zorg- en welzijnsorganisaties zijn vaak gericht op het helpen van mensen in de directe omgeving, op gemeentelijk niveau. Zo is er bijvoorbeeld de landelijke organisatie VluchtelingenWerk Nederland, maar werkt deze organisatie per gemeente. In Nijmegen worden vluchtelingen bijvoorbeeld bekend gemaakt met het leven in Nijmegen en alles rondom de asielprocedure hier (VluchtelingenWerk Nederland, n.d.). Naast deze organisatie zijn er in Nijmegen verschillende zorg- en welzijnsorganisaties actief. Er wordt in het huidige onderzoek gefocust op organisaties die maatschappelijke hulp aanbieden, op de gemeentelijke gezondheidszorg, en op kinderopvangcentra. Deze gebieden lijken relevant voor gezinnen en daarom is het belangrijk om te ontdekken hoe meertalige gezinnen hier ondersteund worden.

Een voorbeeld van een maatschappelijke welzijnsorganisatie in Nijmegen is Welkom in Nijmegen (www.welcometonijmegen.nl), van Stichting Yalla. Dit is een organisatie die informatie en ondersteuning biedt aan statushouders in Nijmegen. Zo is er informatie te vinden over het onderwijs en de gezondheidszorg in Nederland en zijn er verschillende projecten die deze mensen helpen een bestaan op te bouwen in Nijmegen. Hoewel Welkom in Nijmegen bijvoorbeeld veel informatie beschikbaar stelt over hoe en waar Nederlands geleerd

kan worden, is het onduidelijk of er ook iets wordt gedaan met de andere taal of talen van de statushouders. Er is bijvoorbeeld niks te vinden over het inzetten van hun andere talen bij het leren van het Nederlands. Wel wordt de website in meerdere talen beschikbaar gesteld, bijvoorbeeld in het Tigrinya, wat mogelijk ondersteuning biedt aan meertalige gezinnen.

Een ander voorbeeld van een maatschappelijke welzijnsorganisatie in Nijmegen is Bindkracht10 (www.bindkracht10.nl), waar professionals en vrijwilligers mensen in verschillende gebieden van de Nijmeegse samenleving ondersteunen. Er wordt bijvoorbeeld hulp geboden bij financiële problematiek of als mensen worstelen met de opvoeding van hun kinderen. Het doel van de organisatie is om mensen te verbinden en de focus ligt op elkaar helpen. Vanuit de website is het echter onduidelijk of er ook specifiek ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen.

Naast maatschappelijke welzijnsorganisaties kan de gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD) mogelijk van belang zijn bij de ondersteuning van meertalige gezinnen. De GGD valt onder de publieke gezondheidszorg waar alle inwoners recht op hebben (www.ggd.nl). Meertalige gezinnen hebben dus ook recht op deze zorg. Om deze gezinnen van dienst te zijn zou de GGD daarom bijvoorbeeld informatie aan kunnen bieden in meerdere talen, wat ondersteuning zou bieden aan meertalige gezinnen. Een manier waarop de GGD in Nijmegen meertaligheid ondersteunt is door informatie aan te bieden over meertalig opgroeiende kinderen. De logopedisten van GGD Gelderland-Zuid hebben materialen ontwikkeld om leerkrachten en onderwijsprofessionals te informeren over hoe zij om kunnen gaan met meertalige kinderen in de klas (GGD Gelderland-Zuid, 2021). Dit zorgt wellicht voor ondersteuning van meertalige gezinnen in Nijmegen.

Naast maatschappelijke welzijnsorganisaties en de gemeentelijke gezondheidsdienst zou ook de kinderopvang ondersteuning kunnen bieden aan meertalige gezinnen. Opvang kan een belangrijke rol spelen in het leven van een gezin. Als dergelijke organisaties meertaligheid stimuleren, is dat daarom mogelijk bevorderlijk voor meertalige gezinnen. KION, een grote kinderopvangorganisatie in Nijmegen, geeft aan dat zij aandacht besteden aan de taalontwikkeling van kinderen en op hun website bieden ze informatie aan over de meertalige opvoeding (KION, n.d.). Dit zou ondersteuning kunnen bieden aan meertalige gezinnen.

Er zijn in Nijmegen dus enkele zorg- en welzijnsorganisaties die meertaligheid lijken te ondersteunen, maar er is niet veel over bekend. Het blijft vrij onduidelijk hoe en waarom meertalig taalgebruik in verscheidene zorg- en welzijnsorganisaties in Nijmegen wordt opgenomen. Aangezien deze organisaties iedereen in de samenleving willen opnemen en van dienst willen zijn (Reid, 2004), is het belangrijk om te achterhalen hoe en waarom meertalige gezinnen in deze organisaties worden ondersteund. Dit leidt mogelijk tot verbetering van de ondersteuning van deze gezinnen en daardoor tot een inclusievere samenleving, omdat organisaties zich mogelijk bewust worden van de noodzaak om ondersteuning te bieden. Daarom is het belangrijk om de ondersteuning van meertalige gezinnen in zorg- en welzijnsorganisaties in Nijmegen in kaart te brengen, net als de opvattingen die medewerkers en beleidsmedewerkers binnen deze organisaties hebben over meertaligheid.

1.4 Onderzoeksvraag en verwachtingen

Er zijn verschillende gebieden in de Nijmeegse samenleving waar mogelijk ondersteuning kan worden geboden aan meertalige gezinnen. Desondanks is het vooralsnog onduidelijk in hoeverre deze gezinnen ondersteuning krijgen. Het is namelijk niet bekend waar precies ondersteuning wordt geboden, hoe die ondersteuning wordt vormgegeven en waarom een organisatie ervoor kiest om meertalige gezinnen te ondersteunen. De onderzoeksvraag luidt daarom:

‘Hoe, waarom en in welke delen van de samenleving worden meertalige gezinnen in de stad Nijmegen ondersteund?’

Door het antwoord te vinden op deze vraag kan de inclusie van meertalige gezinnen in de samenleving in de toekomst worden verbeterd. Organisaties zowel binnen als buiten Nijmegen worden zich namelijk mogelijk bewust van de noodzaak om ondersteuning te bieden en raken wellicht geïnspireerd door te zien waar, hoe en waarom andere organisaties meertaligheid ondersteunen. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat zij deze ondersteuning ook gaan bieden.

Daarnaast kan inzicht in de redenen waarom meertaligheid wel of niet wordt ondersteund in een organisatie ertoe leiden dat men gaat begrijpen waarom meertaligheid niet in alle delen van de samenleving wordt ondersteund. Dit kan op zijn beurt resulteren in nieuwe manieren om men te overtuigen van het belang om meertalige gezinnen te ondersteunen. Organisaties kunnen dan wellicht door middel van deze manieren worden overgehaald om meertaligheid in hun organisatie op te nemen. Dit leidt mogelijk tot betere ondersteuning van meertalige gezinnen, waardoor de taalontwikkeling van de kinderen en het welbevinden van deze gezinnen wordt verbeterd, wat gunstig is voor de hele samenleving (De Houwer, 2015; Maccagnan et al., 2019).

Daarbij maakt het huidige onderzoek mensen wellicht bewust van het grote aantal meertalige gezinnen in de samenleving en de noodzaak om hen te ondersteunen in een maatschappij die veelal eentalig is ingericht. Deze bewustwording leidt mogelijk tot taalbeleid waarin alle mensen zijn inbegrepen en zich gehoord voelen (Schmeets & Cornips, 2021). Ook geeft het huidige onderzoek een overzicht van de ondersteuning die meertalige gezinnen in Nijmegen op dit moment krijgen. Er kan dan vervolgens worden gekeken of in Nijmegen vergelijkbare ondersteuning wordt geboden als in andere delen van het land, zoals in Zaanstad (Roest & d’Haens, 2020).

Ten slotte biedt het huidige onderzoek de mogelijkheid een relatie te vinden tussen de opvattingen die leerkrachten, beleidsmedewerkers binnen de gemeente, en medewerkers en beleidsmedewerkers van bibliotheken en zorg- en welzijnsorganisaties hebben over meertaligheid, en het opnemen van meertalige ondersteuning in hun organisatie. Het kan bijvoorbeeld zijn dat er wel positieve opvattingen bestaan over meertaligheid, maar dat dit niet correleert met de realisering van ondersteuning voor meertalige gezinnen. Dan kan worden nagegaan waarom positieve opvattingen niet leiden tot actie en wat mogelijke manieren zijn om ervoor te zorgen dat in de toekomst wel ondersteuning wordt geboden.

Al met al kan deze studie ertoe leiden dat meertalige gezinnen in de toekomst beter worden ondersteund in de samenleving. Het kan dienen als uitgangspunt voor het ontwikkelen van nieuwe mogelijkheden om hen te ondersteunen en includeren, wat bevorderlijk kan zijn voor meertalige gezinnen in Nijmegen.

Om te achterhalen welke ondersteuning meertalige gezinnen in Nijmegen krijgen, zullen interviews worden gehouden met leerkrachten, beleidsmedewerkers binnen de gemeente, en met medewerkers en beleidsmedewerkers binnen de bibliotheek en zorg- en welzijnsorganisaties. Er zullen vragen worden gesteld over de inclusie van meertaligheid in de specifieke organisatie, net als vragen over de opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie en in het algemeen. Bovendien wordt nagegaan waarom er wel of geen ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen.

De verwachting is dat meertalige gezinnen in Nijmegen niet in alle delen van de samenleving worden ondersteund. Binnen het onderwijs zouden een eentalig onderwijsbeleid en negatieve opvattingen van leerkrachten over meertaligheid mogelijk kunnen leiden tot weinig steun (Agirdag et al., 2014; Nederlof & Smit, 2018). Zelfs wanneer de opvattingen positief zijn, is het mogelijk dat meertaligheid toch niet actief wordt beoefend in de klas,

omdat dit moeilijk blijkt te zijn voor leerkrachten (Gorter & Arocena, 2020). Meertalige gezinnen krijgen daardoor wellicht weinig ondersteuning vanuit het onderwijs.

Van beleidsmedewerkers binnen de gemeente wordt verwacht dat zij positieve opvattingen hebben over meertaligheid, aangezien de gemeente Nijmegen gastvrij is ten opzichte van anderstaligen (van Haren, 2021; Hart van Nederland, 2021). Toch staat de gemeente niet bekend om het hebben van beleid dat meertaligheid stimuleert. Zelfs als er dergelijk beleid is, blijkt het in de praktijk vaak niet effectief beoefend te worden (Zhao & Xu, 2021; Spolsky, 2004). De verwachting is daarom dat meertalige gezinnen in Nijmegen niet ondersteund worden door beleid binnen de gemeente.

Ondersteuning van meertaligheid is op dit moment wel te vinden in de bibliotheek (de Bibliotheek Gelderland-Zuid, n.d.). De opvattingen over meertaligheid zijn hier naar verwachting dan ook positief, net als de ondersteuning van meertalige gezinnen.

Van medewerkers binnen zorg- en welzijnsorganisaties wordt verwacht dat zij positieve opvattingen hebben over meertaligheid, aangezien deze organisaties iedereen willen opnemen in de samenleving (Reid, 2004). Ze zijn echter mogelijk niet in staat om meertaligheid in de praktijk uit te voeren, aangezien er weinig informatie te vinden is over dergelijke ondersteuning op de websites van deze organisaties. Er wordt dan ook verwacht dat zorg- en welzijnsorganisaties meertalige gezinnen wellicht onvoldoende ondersteunen.

2. Methodologie

Om uit te zoeken hoe, waarom en in welke delen van de samenleving meertalige gezinnen in Nijmegen ondersteuning krijgen, zijn interviews gehouden met leerkrachten, een beleidsadviseur binnen de gemeente, en met medewerkers en beleidsmedewerkers binnen de bibliotheek en zorg- en welzijnsorganisaties. In onderstaande secties worden eerst de deelnemers van de interviews beschreven. Vervolgens worden de instrumenten uitgelegd, gevolgd door een omschrijving van de procedure. Ten slotte volgt een beschrijving van de uitgevoerde analyse.

2.1 Deelnemers

Tien mensen hebben deelgenomen aan een interview over de ondersteuning van meertalige gezinnen in de organisatie waar ze werkzaam waren. Het criterium waaraan deze mensen moesten voldoen was dat ze werkzaam waren in Nijmegen in een van de te onderzoeken gebieden: het onderwijs, de gemeente, de bibliotheek, of een zorg- en welzijnsorganisatie.

De deelnemers bestonden uit twee leerkrachten in het basisonderwijs, één beleidsadviseur binnen de gemeente Nijmegen, twee projectmedewerkers van de bibliotheek, en vijf medewerkers in zorg- en welzijnsorganisaties. Onder de zorg- en welzijnsorganisaties vielen twee medewerkers van een maatschappelijke welzijnsorganisatie, een jeugdverpleegkundige van de GGD, en een beleidsmedewerker en manager van twee verschillende kinderopvangorganisaties. Vanwege anonimiteitsredenen worden de specifieke functies van de deelnemers niet benoemd.¹

De deelnemers werkten in verschillende organisaties verspreid door de stad. Zeven deelnemers waren actief op de werkvloer, terwijl drie deelnemers een beleidsfunctie uitoefenden. Bovendien voerden veel deelnemers gevarieerde werkzaamheden uit binnen hun functie. Doordat informatie is verzameld uit verschillende hoeken, is een zo volledig mogelijk beeld gevormd van de ondersteuning die meertalige gezinnen in Nijmegen kregen.

De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 47 jaar, met een bereik van 23-63 jaar. De deelnemers spraken samen twaalf verschillende talen. Dit waren het Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans, Noors, Indonesisch, Italiaans, Turks, Arabisch, Zweeds, en een dialect. Alle tien de deelnemers spraken Nederlands en Engels. Wel gaven enkele deelnemers aan dat zij het Engels matig beheersten. Veel deelnemers spraken ook Duits (6) en Frans (4), al verklaarden enkelen van hen dat zij deze talen na de middelbare school niet meer actief hadden beoefend. Dit was ook het geval voor enkele andere talen die de deelnemers aangaven te spreken. Twee deelnemers spraken een dialect. De overige zeven talen werden één keer genoemd. De deelnemer die de meeste talen sprak beheerste er zes, terwijl de deelnemers die de minste talen spraken er twee beheersten.

---

¹ De functies zijn aangepast aan algemene beroepsgroepen met behulp van de ISCO-methode (International Standard Classification of Occupations) (CBS, 2014).

2.2 Instrumenten

Voor het interview zijn vragen ontwikkeld, gebaseerd op de eerder beschreven literatuur (cf. Hoofdstuk 1). De afhankelijke variabelen in het interview waren de inclusie van meertaligheid in de organisatie, de opvattingen over meertaligheid in de organisatie, en de opvattingen wat betreft meertaligheid in het algemeen. Per variabele werden vragen gesteld. In Figuur 1 wordt een schematisch overzicht gegeven van de variabelen en het type vragen dat daarbij is gesteld.

Figuur 1. Schematisch overzicht van de variabelen en het type vragen dat is gesteld in het interview.

De deelnemers werden eerst gevraagd naar de ondersteuningsmogelijkheden voor meertalige gezinnen in hun organisatie en dan naar hun opvattingen, zodat ze bij het noemen van de ondersteuningsmogelijkheden zo min mogelijk werden beïnvloed door hun eigen opvattingen. Het was nodig om ook te vragen naar opvattingen, omdat mensen zich vaak niet bewust zijn van taalbeleid binnen een organisatie (Spolsky, 2004). Ook kan het zijn dat de praktijk niet aansluit bij het beleid, maar bij impliciete opvattingen (Spolsky, 2004). De organisatie heeft bijvoorbeeld vastgesteld dat bepaalde ondersteuning moet worden gegeven, maar die ondersteuning wordt in werkelijkheid niet gegeven door de werknemers, of andersom. Talige praktijken worden daardoor vaak op het niveau van de werkvloer bepaald en niet door het beleid van een organisatie (Hult & Johnson, 2015). Door naar zowel ondersteuningsmogelijkheden te vragen als naar opvattingen, kon een completer beeld worden gevormd van de ondersteuning die daadwerkelijk werd geboden binnen de organisaties.

Bij de inclusie van meertaligheid in de organisatie werden vragen gesteld over ondersteuningsmogelijkheden voor meertalige gezinnen binnen de organisatie en de reden dat dergelijke ondersteuning wel of niet werd geboden. Ook werd gevraagd of meertalige gezinnen gebruik maakten van de diensten binnen de organisatie. Voor de beleidsadviseur

binnen de gemeente werd bij deze variabele nog een specifieke vraag gesteld over de rol van meertalig beleid bij de gastvrije opname van mensen met verschillende achtergronden (van Haren, 2021; Hart van Nederland, 2021).

Na deze vragen volgde de variabele over de opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie. Bij dit onderdeel werden de deelnemers gevraagd naar de noodzaak van het ondersteunen van meertalige gezinnen binnen de organisatie. Ook werd gevraagd of de deelnemer het eens was met de manier waarop op het moment werd omgegaan met meertalige gezinnen in de organisatie en of deze gezinnen anders ondersteund zouden kunnen worden. Bovendien werden de deelnemers gevraagd naar de rol die de organisatie zou kunnen spelen bij de ondersteuning van meertalige gezinnen in de samenleving.

Daarnaast werden bij deze variabele specifieke vragen gesteld per onderzocht gebied, gebaseerd op de eerder beschreven literatuur (cf. Hoofdstuk 1). Zo werden de leerkrachten onder andere gevraagd naar meertaligheid en de invloed op schoolprestaties (van Praag et al., 2018; Delarue, 2018; Agirdag, 2018; Agirdag et al., 2014), terwijl de beleidsadviseur van de gemeente werd gevraagd naar het belang van meertalig beleid binnen de gemeente. Bovendien werden de deelnemers gevraagd te reageren op voorbeelden van ondersteuningsmogelijkheden door vergelijkbare organisaties. Zo werden de projectmedewerkers van de bibliotheek gevraagd naar de materialen die Probiblio heeft ontwikkeld over meertaligheid (Probiblio, 2021), en werden de medewerkers van de maatschappelijke welzijnsorganisatie initiatieven als Welkom in Nijmegen en het aanbieden van informatie in het Tigrinya voorgelegd.

Na de vragen over de opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie volgde de variabele over de opvattingen wat betreft meertaligheid in het algemeen. Dit onderdeel bevatte onder meer vragen over het aantal meertalige gezinnen in Nijmegen, wat naar verwachting hoog is (Schmeets & Cornips, 2021), de voor- of nadelen van meertaligheid, en de uitdagingen waar meertalige gezinnen mogelijk mee te maken krijgen.

De betrouwbaarheid en validiteit van de vragen werden gewaarborgd door alle vragen meerdere keren te bestuderen en deze in overleg met de supervisor zo nodig aan te passen. Enkele aanpassingen die hieruit volgden zorgden voor duidelijkere vraagstellingen. Alle vragen die in het interview zijn gesteld zijn terug te vinden in Bijlage 1.

2.3 Procedure

De deelnemers zijn via een persoonlijke e-mail of via een bekende gevraagd om deel te nemen aan het interview. Ook zijn enkele deelnemers telefonisch benaderd. De kans dat zij wilden deelnemen werd namelijk het grootst geacht door hen persoonlijk te vragen. Werknemers op diverse niveaus van werkgelegenheid werden gevraagd, om een zo compleet mogelijk beeld te vormen van de ondersteuning die werd geboden binnen de organisatie. Bovendien werden deelnemers uit verschillende organisaties verspreid door Nijmegen benaderd. Alle deelnemers ontvingen een informatiedocument met uitgebreide uitleg over het onderzoek voor ze besloten om deel te nemen.

Voordat het interview plaatsvond werd informatie verzameld over de organisatie waarin de deelnemer werkzaam was, om de vragen zo relevant mogelijk te stellen. Het soort organisatie, de grootte en haar belangrijkste doelstelling werden vooraf opgezocht via de website van de organisatie. Als de organisatie geen website had of als deze informatie niet op de website beschikbaar werd gesteld, werd de informatie vooraf aan de deelnemer gevraagd.

Het interview vond persoonlijk plaats met één deelnemer en de interviewer in de periode december 2021. Het interview was één-op-één omdat deelnemers in een groep elkaar mogelijk beïnvloedden, waardoor hun werkelijke opvattingen niet naar voren zouden komen (Codó, 2008). De deelnemer koos de locatie van het interview. In drie gevallen was dat in de organisatie waar de deelnemer werkzaam was. Eén interview werd bij een deelnemer thuis

afgenomen. De overige zes interview werden online gehouden, aangezien vanwege de Covid19-pandemie een fysieke ontmoeting niet altijd mogelijk was. Alle deelnemers gaven hun geïnformeerde toestemming voor het plaatsvinden van het interview.

Voordat het interview begon werd door de interviewer uitgelegd wat meertalige gezinnen waren, zodat dit voor beide partijen duidelijk was. Daarna werd aangekondigd dat er vragen zouden worden gesteld over de inclusie van meertaligheid in de organisatie, over opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie, en over de opvattingen wat betreft meertaligheid in het algemeen. Daarnaast werd medegedeeld dat er enkele persoonlijke vragen over de achtergrond van de deelnemer zouden worden gesteld. Verder werd verteld dat er geluidsopnamen werden gemaakt en dat de interviewer daarnaast aantekeningen maakte. Onduidelijkheden werden voor de start van het interview opgelost.

Tijdens het interview werden geluidsopnamen gemaakt met een Olympus VN-541PC digitale stemrecorder, zodat de onderzoeker geen antwoorden hoefde op te schrijven en zich volledig kon concentreren op het gesprek. Bovendien konden hierdoor na afloop transcripten worden gemaakt. Daarnaast werden er tijdens het interview aantekeningen gemaakt, zodat de analyse niet enkel afhankelijk was van de opnames. Deze aantekeningen zorgden voor grotere betrouwbaarheid van het onderzoek (Alshenqeeti, 2014).

De setting van de interviews was vriendelijk en ontspannen, om er zeker van te zijn dat de deelnemer naar waarheid antwoordde (Codó, 2008). Deze setting werd gecreëerd doordat de interviewer en de deelnemer voor het interview al contact hadden gehad. Door dit informele contact kenden zij elkaar al enigszins, waardoor de deelnemer zich waarschijnlijk meer op zijn gemak voelde tijdens het interview dan wanneer dit contact er niet was geweest. Daarbij werden tijdens het interview alle onderwerpen uitvoerig besproken, waardoor wederzijds vertrouwen werd opgebouwd. Dit versterkte de ontspannen setting en vergrootte de betrouwbaarheid van het interview, omdat de deelnemers zich vrij voelden in het geven van antwoorden (Agirdag et al, 2014).

Alle vragen zijn open gesteld, waardoor de deelnemers antwoord gaven in hun eigen woorden. Daardoor kwamen hun eigen gedachten naar voren. Wel zat er structuur in de vragen, wat betekende dat er vooraf was bepaald op welke thema's gefocust zou worden en in welke volgorde (Hult & Johnson, 2015). Door de interactiviteit van het interview kon verduidelijking worden gevraagd indien er verwarring ontstond en kon dieper in worden gegaan op thema's die de deelnemer aandroeg. Dit kon leiden tot het vinden van onverwachte resultaten, wat nodig was omdat er nog niet veel bekend was over het onderwerp (Hult & Johnson, 2015). Deze aanpak resulteerde in diepte-interviews die geschikt waren voor onderzoek en die een compleet beeld gaven van het onderwerp (Seidman, 2013; Alshenqeeti, 2014).

Aangezien de onderzoeker aanwezig was bij het verzamelen van de data, moest er rekening worden gehouden met het feit dat deelnemers mogelijk antwoorden gaven waarvan zij dachten dat deze wenselijk waren. Om dat te voorkomen leidden de vragen niet in een bepaalde richting (Codó, 2008). Zo werd er bijvoorbeeld wel gevraagd of de deelnemer dacht dat het beheersen van de minderheidstaal van belang was voor meertalige gezinnen, maar niet wat hier goed of slecht aan was. Daardoor werden de deelnemers zo min mogelijk beïnvloed bij het geven van hun antwoorden. De onderzoeker vulde ook geen antwoorden voor de deelnemers in, maar gaf hun de kans zelf tot een antwoord te komen.

Op het einde van het interview werden enkele specifieke vragen gesteld over de achtergrond van de deelnemers, namelijk over hun leeftijd en de talen die ze spraken. Bovendien werd alle deelnemers bij de afsluiting van het interview gevraagd of zij nog overige opmerkingen of punten hadden die ze graag wilden bespreken. Ze kregen zo de kans om zelf aanvullingen te doen of om eerdere antwoorden te verduidelijken, wat zorgde voor grotere betrouwbaarheid van de methode (Alshenqeeti, 2014).

Door de unieke stem van de deelnemers konden de geluidsopnamen niet anoniem gemaakt worden. Daarom zijn deze verwijderd na het transcriberen. De transcripten werden geanonimiseerd en iedere deelnemer kreeg een pseudoniem afgeleid van diens functie. Wanneer informatie die kon leiden tot het onthullen van de identiteit van de deelnemer tijdens het interview werd gedeeld, werd deze in het transcript vervangen door het volgende symbool: (...). Dit symbool is in de Analyse (Hoofdstuk 2.5) en Resultaten (Hoofdstuk 3) ook terug te vinden in uitspraken van deelnemers, om aan te geven dat zij tijdens het interview meer informatie deelden dan in het voorbeeld naar voren komt.

Het interview duurde gemiddeld 37,62 minuten. Het kortste interview duurde 29:54 minuten en het langste interview 58:58 minuten. De duur was afhankelijk van de uitgebreidheid waarmee de deelnemers antwoordden. Alle deelnemers hebben de mogelijkheid om inzicht te krijgen in de resultaten van het onderzoek. Zij krijgen de resultaten na afloop per e-mail toegestuurd.

2.5 Analyse

Van de geluidsopname van elk interview is handmatig een transcript uitgeschreven. Om de data vervolgens te analyseren is een kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd. Daarvoor is een coderingskader ontwikkeld door de data te structureren in categorieën, waardoor deze betekenisvol en hanteerbaar werd. Ook bood het coderingskader mogelijkheid tot interpretatie (Schreier, 2014). Deze aanpak was in lijn met eerdere, vergelijkbare studies (Bezioglu-Göktolga & Yagmur, 2018; Brander & Carlsen, 2019).

Tijdens de analyse werd een inductieve benadering gebruikt, wat betekende dat de bepaalde categorieën uit de data zelf voortkwamen (Selvi, 2020). Dit was een geschikte methode, omdat er nog niet veel informatie bekend was over het onderwerp. Bovendien had een inductieve benadering het voordeel dat er geen vooroordelen bestonden over de data (Selvi, 2020).

Bij de analyse is gebruik gemaakt van werk van Schreier (2014). Zij heeft fases geïdentificeerd waarmee kwalitatieve inhoudsanalyse kan worden uitgevoerd. Volgens Schreier dient de data eerst geordend te worden door een coderingskader te ontwikkelen, gevolgd door aanpassing van dit kader (segmentatie). Daarna volgt proefcodering, het evalueren en aanpassen van het coderingskader, en tot slot de hoofdanalyse en interpretatie. Deze fases zijn aangehouden bij het analyseren van de interviews.

In de eerste fase is alle data zorgvuldig bekeken. Elke uitspraak van elke deelnemer kreeg vervolgens handmatig een code, die de inhoud van die uitspraak beschreef. Dit was de open codering. In deze fase leek de gegeven code erg op de data zelf. Gedurende de analyse vorderden deze codes echter naar abstractere categorieën. Eén van de leerkrachten zei bijvoorbeeld:

Er zijn heel veel vormen van meertaligheid (Leerkracht basisonderwijs 2)

Deze uitspraak kreeg tijdens de open codering de code ‘Veel vormen meertaligheid’. In een ander interviewde vertelde één van de projectmedewerkers van de bibliotheek:

Er zijn ook echt wel veel gezinnen die al best wel lang in Nederland wonen (...) die spreken vooral hun eigen thuistaal. Dus het zijn niet alleen (...) vluchtelingengezinnen of expats (Projectmedewerker bibliotheek 2)

Tijdens de open codering kreeg deze uitspraak de code ‘Niet alleen vluchtelingen of expats meertalig’. Uit de open codering volgden 1106 codes. Vervolgens werd gekeken of er codes inhoudelijk overeenkwamen. De bovengenoemde uitspraken van de leerkracht en de

projectmedewerker van de bibliotheek beschreven bijvoorbeeld beide dat er verschillende vormen van meertaligheid zijn. Deze codes konden daarom samengevoegd worden in de categorie ‘Veel vormen meertaligheid’. Elke code die de veelzijdigheid van meertaligheid beschreef werd ondergebracht bij deze categorie. Alle codes werden op deze manier doorlopen en samengevoegd in categorieën. Een voorbeeld van een volledig gecodeerd interview met zowel de open codering als de categorisatie is te vinden in Bijlage 2.

Na de open codering en categorisatie werd binnen de bepaalde categorieën gezocht naar hoofd- en subcategorieën door gelijkenissen en patronen te vinden. Alle uitspraken van deelnemers die een vorm van ondersteuning aan meertalige gezinnen beschreven werden bijvoorbeeld ingedeeld onder de hoofdcategorie ‘Ondersteuning’. Binnen deze hoofdcategorie vielen verschillende subcategorieën die de vorm van ondersteuning beschreven. Zo was er een subcategorie ‘Samenwerken met andere organisaties’, waar alle ondersteuningsmogelijkheden werden ingedeeld die bestonden uit het samenwerken met andere organisaties. De volgende uitspraak van één van de projectmedewerkers van de bibliotheek viel bijvoorbeeld in deze subcategorie:

Als ik kijk naar de Voorleesexpress, dat is zo'n samenwerking tussen allerlei partijen, daar werk ik samen met vluchtelingenwerk, ik werk samen met logopedisten, ik werk samen met scholen (...) die gezinnen zijn daar echt mee geholpen (Projectmedewerker bibliotheek 1)

Een andere subcategorie onder de hoofdcategorie ‘Ondersteuning’ was ‘Hulp bij Nederlandse taal’. Hieronder vielen alle vormen van ondersteuning die meertalige gezinnen hulp boden bij het Nederlands. De beleidsadviseur binnen de gemeente vertelde bijvoorbeeld:

Vanuit beleidsmatig hebben we voor iedereen (...) die graag beter Nederlands wil spreken (...) formele educatietrajecten bij het ROC (Beleidsadviseur gemeente)

Op deze manier werden alle codes doorlopen en werd gezocht naar gelijkenissen. Daardoor konden de hoofd- en subcategorieën worden bepaald. De gevonden categorieën werden omschreven met een naam, beschrijving en voorbeeld. Voor de hoofdcategorieën waren korte beschrijvingen voldoende, maar voor de subcategorieën waren specifiekere beschrijvingen nodig (Selvi, 2020). De bovenstaande hoofdcategorie ‘Ondersteuning’ kreeg als beschrijving bijvoorbeeld ‘Initiatieven in de organisatie die ondersteuning bieden aan meertalige gezinnen’, terwijl de subcategorie ‘Hulp bij Nederlandse taal’ de beschrijving ‘Ondersteuning door hulp te bieden bij de Nederlandse taal’ kreeg.

Uit de eerste fase van de analyse volgden negentien hoofdcategorieën. Bij elke hoofdcategorie hoorde een aantal subcategorieën. In totaal werden in de eerste fase van de analyse 209 subcategorieën bepaald. In Bijlage 3 kan het volledige coderingskader uit de eerste fase worden ingezien. In Tabel 1 staat het uiteindelijke coderingskader met de veertien hoofdcategorieën en 56 subcategorieën die zijn gebruikt bij de hoofdanalyse. Van alle categorieën wordt een beschrijving gegeven. Bovendien wordt van elke subcategorie een voorbeeld gegeven. Onder Tabel 1 wordt verder toegelicht hoe het uiteindelijke coderingskader is ontstaan.

Tabel 1. Uiteindelijk coderingskader waarmee de hoofdanalyse is uitgevoerd.

Hoofdcategorie	Beschrijving	Subcategorie	Beschrijving	Voorbeeld
Ondersteuning	Initiatieven in de organisatie die ondersteuning bieden aan meertalige gezinnen	Stimulering minderheidstaal	Ondersteuning door de minderheidstaal van de gezinnen te stimuleren	<i>Want er wordt bijvoorbeeld soms meertalig voorgelezen in andere talen</i>
		Hulp bij Nederlandse taal	Ondersteuning door hulp te bieden bij de Nederlandse taal	<i>Als een kind nog echt wel zwak is in het Nederlands, dan gaan ze vaak naar de logopedie</i>
		Organisatie sociale activiteiten	Ondersteuning in de vorm van sociale activiteiten	<i>We bieden bijvoorbeeld een multicultureel eetcafé aan</i>
		Extra aandacht	Ondersteuning door extra aandacht te hebben voor meertalige gezinnen	<i>Ik zou langere tijd inplannen voor de gesprekken</i>
		Samenwerking andere organisaties	Ondersteuning door te verwijzen naar of samen te werken met andere organisaties	<i>Of het gaat via de IB'er, of naar het buurtteam, of de Voorleesexpress</i>
Reden ondersteuning	De reden waarom de organisatie ondersteuning biedt	Maatschappelijke noodzaak	Ondersteuning zodat iedereen kan meekomen in de maatschappij	<i>We willen ze dat leren, om zich in de maatschappij zo goed mogelijk te kunnen redden</i>
		Bevordering ontwikkeling	Ondersteuning om de ontwikkeling te bevorderen	<i>Het doel is dat alle kinderen op school zich kunnen ontwikkelen</i>
		Kwetsbaarheid meertaligen	Ondersteuning omdat kwetsbaren dat nodig hebben	<i>Wij komen op voor juist de mensen die het nodig hebben</i>
		Inclusiviteit	Ondersteuning om iedereen te includeren	<i>Ja het idee is dat, je wil dat iedereen gelijke kansen heeft</i>
Opvattingen ondersteuning	Opvattingen die de deelnemer heeft over de ondersteuningsmogelijkheden	Aanbod organisatie	Opvattingen over het aanbod dat de organisatie biedt	<i>Er is wel genoeg aanbod vind ik</i>
		Positief	Opvattingen over de ondersteuning zijn positief	<i>Ik vind het wel goed dat er extra aandacht voor is</i>
		Negatief	Opvattingen over de ondersteuning zijn negatief	<i>Ik vind dat die dingen wel vaak heel talig zijn</i>

		Belang van ondersteuning	Het bieden van ondersteuning aan meertalige gezinnen is belangrijk	<i>Ik denk dat het heel erg nodig is, die ondersteuning</i>
		Moeilijkheid gezinnen bereiken	Het is moeilijk om iedereen te bereiken	<i>Het is lastig om echt die mensen zelf te spreken</i>
		Onduidelijk	Het is onduidelijk hoe de deelnemer over de ondersteuning denkt of de deelnemer weet het niet	<i>En ik weet niet wat mijn collega's verder allemaal zeggen eigenlijk</i>
Verbeteringen ondersteuning	Verbetermogelijkheden in de ondersteuning die geboden kan worden	Meer stimulering minderheidstaal	De ondersteuning verbeteren door de minderheidstaal meer te stimuleren	<i>En we hebben ook weinig pedagogisch medewerkers die een andere taal spreken dan het Nederlands</i>
		Andere materialen	De ondersteuning verbeteren door andere materialen aan te bieden	<i>Ja ik denk dat er ook voornamelijk Arabische en Turkse boeken zijn, maar weinig andere talen</i>
		Opbouw persoonlijke band	De ondersteuning verbeteren door persoonlijk contact op te bouwen	<i>De mensen waarmee je wel contact [hebt] moet je echt aan je binden</i>
		Verhoging bewustzijn	De ondersteuning verbeteren door meer bewustzijn te creëren	<i>Ik denk dat daarin nog wel nog iets meer bewustzijn kan worden gecreëerd</i>
		Bieding van kansen	De ondersteuning verbeteren door meertalige gezinnen meer kansen te bieden	<i>Ik hoop ook echt dat alle kinderen die kans gaan krijgen</i>
Rol organisatie	De rol die de organisatie speelt bij de ondersteuning die meertalige gezinnen krijgen in de samenleving	Belang eigen organisatie	De organisatie speelt zelf een belangrijke rol bij de ondersteuning van meertalige gezinnen	<i>Ja ik vind dat best wel een grote rol</i>
		Belang andere organisaties	Andere organisaties worden als belangrijk gezien bij het bieden van ondersteuning	<i>Meer bij de zorg en het onderwijs</i>
Meertaligen in organisatie	Meertaligen die in de organisatie werken of gebruik maken van de diensten	Gebruikers	Meertalige gebruikers binnen de organisatie	<i>Alle activiteiten die wij aanbieden is voor iedereen met meertalige achtergrond</i>

		Werknemers	Werknemers binnen de organisatie	<i>Bij ons is eigenlijk niemand meertalig op de afdeling</i>
Omgang meertaligheid in organisatie	Hoe er met meertaligheid wordt omgegaan in de organisatie	Gebruik van Nederlands	Er wordt Nederlands gebruikt binnen de organisatie	<i>Op school is in principe het bad der Nederlandse taal</i>
		Gebruik van minderheidstaal	De minderheidstaal wordt binnen de organisatie gebruikt	<i>Wel bijvoorbeeld als je met woordenschat bezig bent dat een kind dat even in de andere taal zegt</i>
		Gebruik van hulpmiddelen	Er worden hulpmiddelen gebruikt bij meertalige gezinnen	<i>Of we werken met plaatjes</i>
Advies aan gezinnen	Advies dat wordt gegeven aan meertalige gezinnen	Thuis Nederlands stimuleren	Advies om het Nederlands te stimuleren, bijv. via voorlezen	<i>Probeer zelf thuis ook met het kind Nederlands te praten</i>
		Thuis minderheidstaal gebruiken	Advies om thuis de minderheidstaal te gebruiken	<i>Spreek thuis met je kinderen in de taal die je het beste beheerst</i>
		Onbekend	Het is onduidelijk welk advies wordt gegeven	<i>En ik weet niet wat mijn collega's verder allemaal zeggen eigenlijk</i>
Opvattingen over meertaligheid	Opvattingen die de deelnemer heeft over meertaligheid	Positief	Meertaligheid brengt positieve dingen met zich mee	<i>Ik denk dat het voor veel kinderen een verrijking kan zijn</i>
		Negatief	Meertaligheid brengt negatieve dingen met zich mee	<i>Als een kind helemaal nog geen Nederlands spreekt, dan is dat wel echt een zware taak</i>
		Belang van Nederlands	Het Nederlands is belangrijk	<i>Ik weet dat het voor het kind natuurlijk beter is als die Nederlands gaat praten</i>
		Belang van minderheidstaal	De minderheidstaal is belangrijk	<i>Ik denk dat iedereen hier vindt dat de thuistaal belangrijk is</i>
		Belang van begrip	Het belangrijkste is dat je elkaar kunt begrijpen	<i>Wat wij vooral doen is investeren op de ander om die te kunnen begrijpen</i>
		Veelzijdigheid	Er zijn vele vormen van meertaligheid	<i>Er zijn natuurlijk heel veel vormen van meertaligheid</i>
Meer dan taal	Meertaligheid draait niet alleen om de taal, maar bijv. ook om cultuur	<i>Er komt ook wel veel meer bij kijken dan alleen die taal zelf</i>		

		Taalontwikkeling	Opvattingen over de taalontwikkeling	<i>Juist ook de leeftijdsfase waar ik nu in werk, is het wel de fase waarin kinderen het snelst en makkelijkst een taal oppakken Ik denk eigenlijk dat er heel veel zijn</i>
		Aantal meertaligen	Het verwachte aantal meertaligen in Nijmegen	
Voordelen meertaligheid	De voordelen van meertaligheid	Mogelijkheden	Meertaligheid biedt meer mogelijkheden dan eentaligheid	<i>Ik denk dat het heel makkelijk is als je de grens overgaat</i>
		Ontwikkeling	Meertaligheid is goed voor de ontwikkeling	<i>Nou, ik denk dat het voor de ontwikkeling best wel goed is</i>
		Begrip voor anderen	Meertaligheid zorgt voor meer begrip voor andere mensen	<i>Maar ook om andere mensen te leren begrijpen</i>
Uitdagingen meertaligheid	De uitdagingen die meertaligheid met zich meebrengt	Onvoldoende beheersing Nederlands	Meertaligheid is uitdagend als iemand onvoldoende Nederlands spreekt	<i>Als je zelf allebei een beetje Nederlands leest en spreekt, ben je altijd afhankelijk van iemand anders</i>
		Dagelijkse moeilijkheden	Meertaligheid is uitdagend in het dagelijks leven	<i>Ik denk dat ze tegen heel veel blokkades oplopen. Zeker in het dagelijks leven</i>
		Vooroordelen	Meertalige mensen krijgen te maken met vooroordelen over hun meertaligheid	<i>Ik denk dat mensen veel vooroordelen hebben</i>
Belang minderheidstaal	Het belang van de minderheidstaal	Emoties	De minderheidstaal is belangrijk voor iemands emoties	<i>Als ouders die minderheidstaal goed beheersen, dan leren ze daarin juist alle gezinswoorden, de gevoelswoorden</i>
		Taalontwikkeling	De minderheidstaal is belangrijk voor de taalontwikkeling	<i>Hoe rijker je thuistaal is, hoe beter je de Nederlandse taal op kunt bouwen</i>
		Contact met achtergrond	De minderheidstaal is belangrijk voor contact met de familie en iemands achtergrond	<i>Ze moeten hun thuistaal goed ontwikkelen om in gesprek met hun ouders en familie te blijven</i>
		Identiteit	De minderheidstaal is belangrijk voor iemands identiteit	<i>Je kunt zo'n taal gewoon niet bij iemand afnemen, want dat is een deel van zijn identiteit</i>

Informatie meertalige opvoeding	Het vinden en begrijpen van informatie over meertalig opvoeden	Goed vindbaar	Informatie over de meertalige opvoeding is goed te vinden	<i>Ik denk dat daar wel genoeg over te vinden is</i>
		Slecht vindbaar	Informatie over de meertalige opvoeding is slecht te vinden	<i>Ik kan me voorstellen dat dat niet één, twee drie, te vinden is</i>
		Alleen waardevol wanneer begrijpelijk	Informatie aanbieden over de meertalige opvoeding is alleen waardevol als dit begrijpelijk is	<i>Een anderstalige ouder moet wel op zo'n website komen, en dan moet het ook zo zijn dat die het goed kan begrijpen</i>
Reactie samenleving	De reactie van de samenleving op meertaligheid	Positief	De reactie van de samenleving is positief	<i>Ja positief. Omdat het helemaal van deze tijd is</i>
		Negatief	De reactie van de samenleving is negatief	<i>Ik denk niet eens zo heel erg positief</i>
		Waardeverschil talen	De samenleving waardeert verschillende talen anders	<i>Ik denk dat het heel erg afhangt van het imago van een taal</i>
		Situatieafhankelijk	De reactie van de samenleving is afhankelijk van de situatie waarin meerdere talen worden gesproken	<i>Misschien is het afhankelijk van een situatie</i>

Na de eerste fase van de analyse werd het ontwikkelde coderingskader in de tweede fase (segmentatiefase) geoptimaliseerd. Door alle data nogmaals door te nemen werden de bepaalde categorieën uitgebreid of gewijzigd. In deze fase werd nog geen data in het coderingskader gezet. Dat gebeurde pas tijdens de proefcodering. Segmentatie was noodzakelijk om er zeker van te zijn dat alle data in het kader zou passen tijdens de proefcodering. Ook zorgde deze stap ervoor dat het makkelijker werd om naar de data te kijken en deze te interpreteren (Selvi, 2020). De data meerdere keren bestuderen hielp namelijk om deze volledig te begrijpen.

De negentien hoofdcategorieën die tijdens de eerste fase van de analyse waren bepaald bleven in de segmentatiefase onveranderd. Wel werd er nog een hoofdcategorie toegevoegd, namelijk 'Meertaligen in organisatie'. Hier werden uitspraken ingedeeld die gingen over meertalige gebruikers binnen de organisatie, of over werknemers binnen de organisatie. Er werd doormiddel van de subcategorieën 'Gebruikers' en 'Werknemers' een distinctie gemaakt tussen deze type uitspraken. De volgende uitspraak van de manager van een kinderopvangorganisatie viel bijvoorbeeld onder de subcategorie 'Gebruikers':

Ja, zeker op deze locatie, omdat we natuurlijk ook zoveel anderstalige kinderen zien hier (Manager kinderopvangorganisatie)

Ook binnen de subcategorieën vonden aanpassingen plaats tijdens de segmentatiefase. Enkele subcategorieën werden samengevoegd, met name onder de hoofdcategorie 'Ondersteuning'. De subcategorie waarin uitspraken werden ingedeeld die gingen over het meegeven van materiaal om thuis het Nederlands te oefenen, werd bijvoorbeeld ondergebracht bij de subcategorie 'Hulp bij Nederlandse taal'. Op deze manier werd het aantal subcategorieën verminderd. Na de segmentatiefase bestond het coderingskader uit 20 hoofdcategorieën en 204 subcategorieën.

De volgende stap in de analyse was de proefcodering, wat betekende dat de categorieën uit het coderingskader werden toegepast op de data (Schreier, 2014). In deze fase werden alle uitspraken van de deelnemers ingedeeld bij een categorie van het ontwikkelde kader, op dezelfde manier als hoe dat bij de hoofdanalyse zou gebeuren. Proefcodering is vooral noodzakelijk wanneer er twee of meer onderzoekers bij een onderzoek betrokken zijn, omdat deze stap ervoor zorgt dat de categorieën van beide codeurs overeenkomen (Selvi, 2020). Aangezien het huidige onderzoek door één onderzoeker werd uitgevoerd was de proefcodering niet vereist, maar om de betrouwbaarheid van de analyse te waarborgen werd deze wel uitgevoerd.

Na de proefcodering volgde de evaluatie van het coderingskader en het maken van de laatste aanpassingen. Bij de evaluatie werd gekeken of alle data tijdens de proefcodering in het kader paste. Dat was niet het geval. Bovendien bleek tijdens de proefcodering dat het toepassen van 20 hoofdcategorieën en 204 subcategorieën lastig was vanwege het hoge aantal categorieën. Om het werken met het coderingskader overzichtelijker te maken werd het kader teruggebracht tot de veertien hoofdcategorieën en 56 subcategorieën uit Tabel 1. Het aantal categorieën werd teruggebracht door enkele hoofdcategorieën als subcategorie onder te brengen bij een andere hoofdcategorie. De hoofdcategorie 'Taalontwikkeling', waar opvattingen werden ingedeeld die de deelnemers hadden over de taalontwikkeling, werd bijvoorbeeld als subcategorie ondergebracht bij de hoofdcategorie 'Opvattingen over meertaligheid'. Het aantal subcategorieën werd teruggebracht door categorieën die dezelfde inhoud omschreven samen te voegen. Onder de hoofdcategorie 'Ondersteuning' werd bijvoorbeeld de subcategorie 'Stimulering minderheidstaal' bepaald. Alle subcategorieën die een vorm van stimulering van de minderheidstaal beschreven, zoals 'Vertalingen van materiaal en informatie', konden daarmee worden verwijderd. Enkele subcategorieën konden

bovendien worden verwijderd omdat er tijdens de proefcodering geen data bij deze categorieën werd ingevuld, of omdat deze categorieën niet inhoudelijk gingen over de ondersteuning van meertalige gezinnen.

Na de evaluatie van de proefcodering en de laatste aanpassingen aan het coderingskader werden alle data en het kader nogmaals goed doorlopen, wat de betrouwbaarheid van het kader verhoogde (Schreier, 2014). Met het uiteindelijke coderingskader uit Tabel 1 werd vervolgens de hoofdanalyse uitgevoerd. In deze laatste fase van de analyse werden alle uitspraken van de deelnemers in het uiteindelijke coderingskader gezet.

3. Resultaten

Tijdens de hoofdanalyse werd alle data in het coderingskader gezet, waardoor patronen tussen de deelnemers zichtbaar werden en de resultaten geïnterpreteerd konden worden. De belangrijkste resultaten zullen worden besproken aan de hand van de veertien hoofdcategorieën uit het coderingskader. Er wordt met name gefocust op de categorieën die ingaan op de onderzoeksvraag over hoe, waarom, en in welke delen van de samenleving meertalige gezinnen in Nijmegen worden ondersteund. Vooral de hoofdcategorieën ‘Ondersteuning’, ‘Reden ondersteuning’, ‘Opvattingen ondersteuning’ en ‘Opvattingen over meertaligheid’ zullen daarom in detail worden besproken. Hoewel uit de overige categorieën ook interessante bevindingen kwamen, worden deze niet in detail besproken omdat ze minder relevant waren voor de huidige onderzoeksvraag.

3.1 Ondersteuning

In alle organisaties werd een vorm van ondersteuning geboden aan meertalige gezinnen. Er werd vooral hulp geboden bij de Nederlandse taal. Bovendien vonden veel deelnemers het samenwerken met andere organisaties een belangrijke vorm van ondersteuning aan meertalige gezinnen. Binnen de onderzochte gebieden werden daarnaast enkele specifieke vormen van ondersteuning geboden. Deze worden in onderstaande secties per gebied besproken. Het bleek dat in het onderwijs vooral ondersteuning werd geboden aan individuele kinderen, terwijl vanuit de gemeente werd geprobeerd om het hele meertalige gezin te ondersteunen. De bibliotheek probeerde zowel het gezin in zijn geheel, als individuele kinderen en ouders te ondersteunen. Binnen de zorg- en welzijnsorganisaties werd met name op het hele gezin gefocust, hoewel de kinderopvangorganisaties ook veel aandacht hadden voor individuele kinderen.

3.1.1 Onderwijs

Als het gaat om ondersteuning werd binnen het onderwijs voornamelijk ingezet op ondersteuning bij de Nederlandse taal, bijvoorbeeld doormiddel van logopedie. Ook werd extra aandacht besteed aan meertalige gezinnen. Zo werd meer tijd genomen voor gesprekken met deze gezinnen en werd extra gelet op meertalige leerlingen. Daardoor werden problemen vroegtijdig opgemerkt en kon op tijd de juiste ondersteuning worden gegeven. Bovendien werd er via het onderwijsbeleid extra ondersteuning geboden aan leerlingen die achterliepen op het Nederlands en hadden enkele leerkrachten binnen de scholen trainingen gevolgd over meertaligheid. Ook werden er op één school gesprekken gevoerd met meertalige leerlingen over hun meertaligheid:

Ik praat ook heel veel met leerlingen over hoe zij het ervaren dat ze thuis een andere taal hebben dan op school. En in welke taal ze denken, in welke taal ze dromen, of dat wisselt op een dag, hoe ze daarmee omgaan (Leerkracht basisonderwijs 2)

Bovendien werd binnen het onderwijs ondersteuning geboden door samen te werken met andere organisaties, zoals buurtteams, en door meertalige gezinnen hiernaar door te verwijzen. Samenwerking vonden de leerkrachten belangrijk, omdat er grenzen werden gezien aan de ondersteuningsmogelijkheden vanuit het onderwijs:

Als het gaat om hun eigen ontwikkeling in de Nederlandse maatschappij, daar zijn toch echt wel andere ondersteuningsmogelijkheden voor nodig, want dat red je niet in het onderwijs (Leerkracht basisonderwijs 2)

3.1.2 Gemeente

Ook binnen de gemeente werd ondersteuning geboden aan meertalige gezinnen door hulp te bieden bij de Nederlandse taal. Dat werd gedaan doormiddel van educatietrajecten en door alle communicatie vanuit de gemeente te verspreiden op B1 niveau. Er werd bovendien extra aandacht besteed aan meertalige gezinnen door subsidies te verstrekken aan organisaties of projecten die meertaligheid of de taalontwikkeling ondersteunden. Ook werd door de gemeente per wijk preventief bekeken waar mogelijk extra op ingezet zou kunnen worden, waarbij ook op taal gefocust kon worden:

Wat we ook aan het doen zijn is per stadsdeel kijken, soort van preventieprogramma's van, wat is er in een bepaalde wijk (...) nodig, waar moeten we extra op inzetten. En taal kan daar ook een onderdeel van zijn (Beleidsadviseur gemeente)

Bovendien werd ook binnen de gemeente veel samengewerkt met andere instanties en hiernaar doorverwezen, zoals de welzijnsorganisatie Bindkracht10 en de bibliotheek:

Soms is een educatietraject een te grote stap. Dan heeft de bibliotheek heel veel non-formeel aanbod, bijvoorbeeld via een taalcafé (Beleidsadviseur gemeente)

Verder wist de beleidsadviseur niet precies welke ondersteuning werd geboden, aangezien deze deelnemer zich vooral bezighield met laaggeletterdheid en volwasseneneducatie. Binnen gemeentelijk beleid was bij de deelnemer geen aanpak op meertaligheid bekend.

3.1.3 Bibliotheek

In de bibliotheek werd met name ondersteuning geboden aan meertalige gezinnen door de minderheidstaal van deze gezinnen te stimuleren. Er werden bijvoorbeeld meertalige materialen, zoals boeken in andere talen, aangeboden. Wel werd opgemerkt dat deze materialen beperkt beschikbaar waren:

Als je alleen aan boeken denkt, dan hebben meertalige gezinnen gewoon wel weinig aanbod. We hebben hier wel wat in andere talen, maar in de kleine vestigingen is veel minder aanbod (Projectmedewerker bibliotheek 1)

Verder werd binnen de bibliotheek een project meertaligheid opgezet waarbij een meertalige collectie op scholen werd aangeboden, en waarbij workshops voor leerkrachten en pedagogisch medewerkers over meertaligheid werden georganiseerd. Hiermee zou meertaligheid een prominentere plek krijgen op voorschoolse locaties en scholen. Ook werd ondersteuning geboden door informatie in het Engels aan te bieden, bijvoorbeeld op de website.

Naast stimulering van de minderheidstaal werd binnen de bibliotheek, net als binnen het onderwijs en de gemeente, hulp geboden bij de Nederlandse taal, bijvoorbeeld via de Voorleesexpress. Bij dit traject kwam een vrijwilliger 20 weken lang een uur Nederlands voorlezen bij een gezin. Ook werden vanuit de bibliotheek taalcafés of cursussen georganiseerd waar men de Nederlandse taal kon oefenen:

Je hebt taalcafés, die heb je ook structureel, dat ze elke week komen (...) op elke redelijk grote vestiging, wordt er wel zo'n taalcafé georganiseerd (Projectmedewerker bibliotheek 1)

Er werd bovendien extra aandacht besteed aan meertalige gezinnen vanuit het beleid van de bibliotheek, door deze gezinnen bijvoorbeeld een rondleiding aan te bieden waarbij zij uitleg kregen over de beschikbare materialen. Ook werden medewerkers en vrijwilligers van de bibliotheek trainingen aangeboden over meertaligheid. Ten slotte werd ook binnen de bibliotheek ondersteuning geboden aan meertalige gezinnen door samen te werken met andere organisaties, zoals scholen, en door te verwijzen naar bijvoorbeeld logopedie.

3.1.4 Zorg- en welzijnsorganisaties

Binnen de zorg- en welzijnsorganisaties werd ondersteuning geboden aan meertalige gezinnen door de minderheidstaal te stimuleren, net als in de bibliotheek, bijvoorbeeld door informatieflyers te vertalen of door meertalige materialen aan te bieden. Bovendien konden meertalige gezinnen binnen de GGD gebruikmaken van een tolk. Naast stimulering van de minderheidstaal werd binnen de zorg- en welzijnsorganisaties hulp aangeboden bij de Nederlandse taal, zoals ook in het onderwijs, de gemeente en de bibliotheek werd gedaan. Binnen de maatschappelijke welzijnsorganisatie en de kinderopvangorganisaties bestonden bijvoorbeeld Nederlandse voorleesprogramma's. In de kinderopvangorganisaties waren bovendien Vroeg Voorschoolse Educatietrajecten (VVE) waar extra aandacht werd besteed aan kinderen die het risico liepen op een taalachterstand:

Op die locaties is een aanbod wat meer doelgericht is op het stimuleren van de ontwikkeling (Beleidsmedewerker kinderopvangorganisatie)

Binnen deze VVE locaties was vaak ook de mogelijkheid om kinderen die achterliepen in het Nederlands extra opvang te bieden om hun Nederlands te verbeteren. Aan de VVE locaties werden strenge eisen gesteld. Zo werkten er alleen pedagogisch medewerkers die waren opgeleid in het omgaan met meertaligheid.

Ook logopedie was binnen de kinderopvangorganisaties een mogelijkheid om ondersteuning te bieden bij het Nederlands, net als in het onderwijs. De GGD bood verder ondersteuning bij het Nederlands door cursussen te verzorgen voor inburgeraars:

Iedereen die een status krijgt, die krijgt een cursus aangeboden (...) over de maatschappij in Nederland (Jeugdverpleegkundige GGD)

Binnen de zorg- en welzijnsorganisaties werd naast ondersteuning van de minderheidstaal en de Nederlandse taal ondersteuning geboden in de vorm van sociale activiteiten, met name in de maatschappelijke welzijnsorganisatie. Zo werd een multicultureel eetcafé georganiseerd waar mensen vanuit verschillende culturen met elkaar in contact konden komen. Binnen de GGD en de kinderopvangorganisaties werd bovendien vanuit het beleid extra aandacht besteed aan meertalige gezinnen, net als in het onderwijs en de gemeente, door bijvoorbeeld meer tijd in te plannen voor gesprekken. Dit werd vooral gedaan omdat de communicatie in het Nederlands soms stroef verliep. Voor meertalige gezinnen die het Nederlands goed beheersten werd voor zover bekend geen extra tijd ingepland. Verder vonden ook alle werknemers in de zorg- en welzijnsorganisaties het samenwerken met en doorverwijzen naar andere organisaties, zoals scholen of de gemeente, een belangrijke ondersteuningsmogelijkheid:

Wij werken ook met buurtteams, en ook die kunnen daar natuurlijk een rol in spelen, als dat moeizaam verloopt binnen een gezin (Manager kinderopvangorganisatie)

3.2 Reden ondersteuning

De reden dat de organisaties ondersteuning boden aan meertalige gezinnen was vooral om alle gezinsleden te includeren in de maatschappij. Binnen het onderwijs en de kinderopvangorganisaties werd daarbij met name gefocust op het includeren van meertalige kinderen, maar minder op de ouders. Naast het includeren van meertalige gezinnen in de maatschappij werden binnen de verschillende organisaties enkele specifieke redenen gegeven voor de ondersteuning. Deze redenen worden in onderstaande secties besproken.

3.2.1 Onderwijs

De belangrijkste reden dat meertalige gezinnen in het onderwijs werden ondersteund was om meertalige kinderen goed mee te laten komen in de maatschappij:

Ondersteuning is heel hard nodig. De core business is om kinderen goed te leren lezen, schrijven, spellen en rekenen. Om dat goed te kunnen leren hebben ze de Nederlandse taal nodig. We willen ze dat leren om zich in de maatschappij zo goed mogelijk te kunnen redden (Leerkracht basisonderwijs 2)

Ook werd binnen het onderwijs ondersteuning geboden om de ontwikkeling van leerlingen te bevorderen, zodat ze hun talenten konden ontplooiën. Daarbij gaven de leerkrachten als reden voor de ondersteuning, net als de deelnemers uit de andere organisaties, dat ze iedereen wilden includeren. Aangezien er zich meertalige gezinnen in het onderwijs bevonden werd het belangrijk geacht om deze gezinnen te ondersteunen.

3.2.2 Gemeente

Binnen de gemeente werd ook ondersteuning geboden aan meertalige gezinnen omdat het noodzakelijk werd gevonden om iedereen mee te laten komen en te includeren in de maatschappij. Daardoor zouden preventief problemen opgelost kunnen worden:

Stel dat iemand niet voldoende vaardigheden heeft om mee te kunnen doen in de maatschappij, dan werkt dat op alles door. Door deze mensen te helpen hun leven te kunnen leiden, dat levert zoveel op. Niet alleen voor de persoon zelf, maar ook voor de samenleving. Iemand kan veel makkelijker werk vinden, mensen gaan meer meedoen in de maatschappij, dus het is een win-win (Beleidsadviseur gemeente)

Bovendien wilde de gemeente er zijn voor de kwetsbaren, net als de medewerkers van de bibliotheek en de zorg- en welzijnsorganisaties.

3.2.3 Bibliotheek

Ook de projectmedewerkers van de bibliotheek boden ondersteuning aan meertalige gezinnen vanwege de maatschappelijke noodzaak. De bibliotheek moest een afspiegeling zijn van de samenleving en daarom was het nodig om meertalige gezinnen te ondersteunen. De bibliotheek wilde er bovendien zijn voor de kwetsbaren, net als de gemeente en de zorg- en welzijnsorganisaties, al werd meertalig niet direct bestempeld als kwetsbaar:

We hebben in onze missie en visie staan dat we er willen zijn voor (...) de kwetsbare doelgroepen. Nu is niet per se dat meertalige gezinnen meteen kwetsbare doelgroep zijn (...) maar het is denk ik wel zo dat het voor meertalige gezinnen soms wel moeilijk is om de weg naar de bibliotheek te vinden (Projectmedewerker bibliotheek 1)

3.2.4 Zorg- en welzijnsorganisaties

Ook veel deelnemers uit de zorg- en welzijnsorganisaties noemden als reden van de ondersteuning de maatschappelijke noodzaak, zodat iedereen kon meekomen in de maatschappij. Vanuit de maatschappelijke welzijnsorganisatie en de kinderopvangorganisaties werd bovendien ondersteuning geboden om de ontwikkeling van deze gezinnen of specifiek van de kinderen, net als in het onderwijs, te bevorderen:

Ik vind de ondersteuning heel vanzelfsprekend eigenlijk. Wij hebben kinderen die uit meertalige gezinnen komen en wij willen graag de ontwikkeling van die kinderen zo goed mogelijk ondersteunen (Beleidsmedewerker kinderopvangorganisatie)

De voornaamste reden van ondersteuning binnen deze organisaties was echter om er te zijn voor de kwetsbaren en om, net als in de andere organisaties, iedereen te includeren:

We weten dat mensen met een migratieachtergrond de gezondheidszorg minder goed bereiken, dus daarom wil je je daar extra voor inspannen. Het staat ook in de visie van de GGD om extra inspanning te leveren voor kwetsbare mensen, om te zorgen dat die wel bij de gezondheidszorg komen en niet allerlei gezondheidsklachten oplopen die je preventief had kunnen voorkomen, waardoor je preventief grotere problemen kunt voorkomen (Jeugdverpleegkundige GGD)

3.3 Opvattingen ondersteuning

Alle deelnemers hadden over het algemeen positieve opvattingen over de ondersteuning die werd geboden aan meertalige gezinnen binnen hun organisatie. Er werden echter ook belemmerende factoren gezien in de ondersteuning die geboden kon worden.

Veel deelnemers vonden dat er veel aanbod was voor meertalige gezinnen, dat goede ondersteuning werd geboden, en dat ondersteuning ook belangrijk was. Door de leerkrachten, de projectmedewerkers van de bibliotheek, en de medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties werd met name de laagdrempelige manier waarop ondersteuning geboden kon worden als positief ervaren. De leerkrachten en de medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties zagen tijd en geld echter als belemmerende factoren en merkten op dat meer samenwerking nodig was tussen de theorie en de praktijk. De jeugdverpleegkundige van de GGD vond bovendien dat meertalige gezinnen vaak te weinig kansen kregen en dat te weinig geduld werd opgebracht voor deze mensen. De projectmedewerkers van de bibliotheek vonden daarnaast dat de drempel om een organisatie binnen te stappen voor sommige mensen mogelijk toch nog te hoog was.

De projectmedewerkers van de bibliotheek noemden daarnaast dat er in hun organisatie niet op alle vlakken voldoende aanbod was. Met name het aantal meertalige materialen werd als onvoldoende beschouwd. Verder werd gezegd dat veel materialen die vanuit de bibliotheek werden verspreid, zoals informatieflyers, erg talig waren. Ook enkele medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties merkten op dat veel materialen binnen de organisaties talig waren. Daarnaast werden de meertalige materialen die er waren niet altijd als erg prikkelend ervaren. Door de projectmedewerkers van de bibliotheek werd hierbij echter opgemerkt dat de bibliotheek afhankelijk was van andere partijen, zoals uitgevers, voor het aanbieden van dergelijke materialen.

De beleidsadviseur van de gemeente merkte daarnaast op dat ondersteuning aan meertalige gezinnen alleen geboden zou moeten worden als dit nodig was:

Als een gezin door de meertaligheid niet mee kan komen, dan is het een probleem, maar als alles goed gaat den denk ik, ja, het kan ook een bewuste keuze zijn om

meertalig te willen opvoeden (...) Ik vind dat iedereen gewoon de ondersteuning zou moeten krijgen als je dat wil (Beleidsadviseur gemeente)

Ten slotte merkten veel deelnemers op dat het lastig was om meertalige gezinnen te bereiken, omdat deze gezinnen vaak niet goed op de hoogte waren van de ondersteuningsmogelijkheden:

Er is bij de bieb heel vaak meer te vinden dan mensen aanvankelijk denken. Wat wij bij de bibliotheek hebben zijn heel veel diensten, maar vaak denken mensen nog altijd alleen aan boeken (Projectmedewerker bibliotheek 1)

Ik denk dat ouders vaak laat horen wat de opties zijn (...) en dat is echt een gemiste kans (Manager kinderopvangorganisatie)

3.4 Verbeteringen ondersteuning

Vrijwel alle deelnemers zagen verbeteringen in de ondersteuning die geboden kon worden door hun organisatie. Verbetermogelijkheden werden met name gezien in meer stimulering van de minderheidstaal en in het aanbieden van meertalige materialen.

Veel deelnemers gaven aan dat het gebruik van de minderheidstaal meer kon worden gestimuleerd binnen hun organisatie, bijvoorbeeld door spreekgroepen te organiseren waar meertalige ouders hun ervaringen over meertaligheid konden delen, of door informatie te vertalen. Bovendien konden binnen alle organisaties andere materialen worden aangeboden, zoals meertalige boeken of video's. Ook gaven meerdere deelnemers aan dat materialen minder talig gemaakt zouden kunnen worden zodat meer mensen deze zouden begrijpen:

We zijn bijvoorbeeld, we hebben nu de opvatting om (...) folders wat minder talig te maken, en wat universeler (Projectmedewerker bibliotheek 1)

Verder vonden veel deelnemers dat in hun organisatie meer gefocust kon worden op het opbouwen van een persoonlijke band met meertalige gezinnen en op het creëren van bewustzijn over meertaligheid onder medewerkers. De leerkrachten en beleidsmedewerkers van de kinderopvangorganisaties gaven aan dat dit bewustzijn over meertaligheid al in de opleiding tot leerkracht of pedagogisch medewerker beter opgenomen zou moeten worden. Ten slotte vonden veel deelnemers dat meertalige gezinnen meer kansen zouden moeten krijgen binnen de organisaties, bijvoorbeeld door ze meer tijd te gunnen:

En dan zie je dus inderdaad op zo'n montessori waar je (...) goed kunt stapelen, dan zie je wel eens kinderen van basis, naar kader, naar theoretisch (...) maar dan moet je wel de ruimte geven om te stapelen (Leerkracht basisonderwijs 2)

3.5 Rol organisatie

Veel deelnemers vonden dat hun eigen organisatie een belangrijke rol speelde bij de ondersteuning van meertalige gezinnen in de samenleving, aangezien zij met meertalige gezinnen te maken kregen in hun werkveld. Er werden echter ook ondersteuningsmogelijkheden gezien bij en in samenwerking met andere organisaties.

Met name de gemeente en het consultatiebureau werden meerdere malen genoemd als organisaties die, naast de eigen organisatie, een belangrijke rol zouden spelen bij de ondersteuning van meertalige gezinnen in de samenleving. De rol van de gemeente werd door de beleidsadviseur binnen de gemeente echter niet als groot ervaren, omdat ondersteuningsmogelijkheden meer bij de zorg en het onderwijs werden gezien:

Ik zie toch wel echt bijvoorbeeld de GGD, om daar iets in te doen. Om dingen te bieden, van, hé, je kunt het beste zo aanpakken. En als ze zien dat een kind het bijvoorbeeld lastig heeft, nou ja, wij zien dat niet als gemeente. School ziet dat (Beleidsadviseur gemeente)

Een visie als die van de gemeente Zaanstad zag de beleidsadviseur dan ook niet als passend voor de gemeente Nijmegen, aangezien het geven van opvoedkundig advies niet als een taak van de gemeente werd gezien. Wel noemde de beleidsadviseur dat samenwerking met andere organisaties belangrijk was om de beste ondersteuning te kunnen bieden. Dat vonden ook veel andere deelnemers.

3.6 Meertaligen in organisatie

In alle organisaties gaven de deelnemers aan dat meertalige gezinnen gebruik maakten van de diensten die de organisatie aanbood. In enkele organisaties bevonden zich bovendien werknemers die meerdere talen spraken. Niet al het aanbod van de organisaties werd echter evenveel gebruikt, zoals een van de projectmedewerkers van de bibliotheek vertelde:

Bij de Voorleesexpress hebben we heel veel meertalige gezinnen (...) daar zijn het (...) zeg maar, 90 procent meertalige gezinnen. Maar ik denk (...) echt in de bibliotheek, zie je meertalige gezinnen nog veel minder (Projectmedewerker bibliotheek 2)

Volgens veel deelnemers werd niet al het aanbod evenveel gebruikt omdat gezinnen vaak niet wisten van alle ondersteuningsmogelijkheden.

3.7 Omgang meertaligheid in organisatie

De leerkrachten en beleidsmedewerkers van de kinderopvangorganisaties werden gevraagd naar de omgang met meertaligheid in de klas of op de opvang. Binnen beide scholen en beide kinderopvangorganisaties werd in principe Nederlands gesproken. De minderheidstaal werd alleen gebruikt als een kind het Nederlands niet begreep. Eigen talen werden wel getolereerd maar niet gestimuleerd:

Ach ja, als [dat] gebeurt, dan is dat gewoon zoals het is. Dan is het niet dat dat niet mag, en het is niet dat het wordt toegejuicht, het is meer neutraal. Er wordt geen norm aan verbonden (Leerkracht basisonderwijs 2)

Daarnaast werden hulpmiddelen ingeschakeld als professionals en meertalige ouders of kinderen elkaar niet begrepen, bijvoorbeeld door plaatjes of een vertaalapp te gebruiken.

3.8 Advies aan gezinnen

De leerkrachten en de beleidsmedewerkers van de kinderopvangorganisaties werden ook gevraagd naar het advies dat zij meertalige gezinnen gaven over hun taalgebruik. Binnen beide scholen en kinderopvangorganisaties werd het advies gegeven om thuis het Nederlands te stimuleren, bijvoorbeeld doormiddel van boekjes of video's. Binnen één school en één kinderopvangorganisatie werd daarnaast het advies gegeven om thuis de minderheidstaal te gebruiken. De jeugdverpleegkundige van de GGD en de projectmedewerkers van de bibliotheek gaven uit zichzelf aan dat zij meertalige gezinnen ook adviseerden om thuis de minderheidstaal te spreken.

3.9 Opvattingen over meertaligheid

Vrijwel alle deelnemers hadden zowel positieve als negatieve opvattingen over meertaligheid. Beheersing van zowel het Nederlands als de minderheidstaal werd dan ook door alle deelnemers belangrijk gevonden.

Veel deelnemers keken positief naar meertaligheid vanwege de verrijking en de voordelen die het met zich mee zou brengen. Negatieve opvattingen bestonden echter ook. Die kwamen vooral voort uit de uitdagingen die meertaligheid met zich mee kon brengen voor professionals, omdat de communicatie met meertalige ouders of kinderen soms stroef verliep. Alle deelnemers vonden dan ook dat beheersing van het Nederlands belangrijk was, hoewel beheersing van de minderheidstaal ook belangrijk werd geacht. Het Nederlands werd vooral belangrijk gevonden voor de communicatie in de maatschappij, terwijl de minderheidstaal belangrijk werd gevonden voor bijvoorbeeld het contact met familie:

De thuistaal is heel belangrijk (...) Als ouders niet goed genoeg Nederlands kunnen om met het kind te communiceren, dan krijg je dus een soort kloof tussen moeder en kind, en dat is het ergste wat er is (...) Dat is niet de taal van je hart, van je familie, dus ik vind het super belangrijk dat die thuistaal actief blijft thuis (Projectmedewerker bibliotheek 1)

Een aantal deelnemers merkte daarnaast op dat ze het belangrijk vonden dat professionals en meertalige gezinnen elkaar konden begrijpen:

Ik denk dat wij vooral ons best doen om elkaar te begrijpen (Medewerker maatschappelijke welzijnsorganisatie 1)

Verder merkten meerdere deelnemers op dat niet alle meertalige gezinnen met elkaar te vergelijken zijn en dat er veel vormen van meertaligheid zijn. Meertaligheid werd ook gezien als meer dan taal, omdat bijvoorbeeld cultuur en identiteit ook een rol spelen.

Wat betreft de verwachting van het aantal meertalige gezinnen, verwachtten alle deelnemers dat er veel meertalige gezinnen waren in Nijmegen. Door een aantal deelnemers werd bovendien benoemd dat er in de maatschappij steeds positievere opvattingen waren over meertaligheid, hoewel er nog wisselende opvattingen bestonden. Negatieve opvattingen kwamen bijvoorbeeld voort uit misvattingen over een taalachterstand of uit zorgen over de ontwikkeling van meertalige kinderen. Er werd daarnaast door enkele deelnemers benadrukt dat er de laatste jaren veel nieuwe ontwikkelingen waren ontstaan om meertaligheid te stimuleren, wat zij als erg positief zagen, hoewel de maatschappij nog onvoldoende was ingericht op meertaligheid en er nog veel onwetendheid heerste over het onderwerp.

3.10 Voordelen meertaligheid

Er werden verscheidene voordelen gezien aan meertaligheid, met name in de extra mogelijkheden en vaardigheden die het spreken van meerdere talen in het dagelijks leven bood. Daarnaast werden door enkele deelnemers specifieke voordelen genoemd.

De leerkrachten zagen, naast extra mogelijkheden, voordelen van meertaligheid in de ontwikkeling. Zo benoemde een leerkracht dat het spreken van meerdere talen de ontwikkeling van het leren van andere talen ten goede zou komen. De projectmedewerkers van de bibliotheek zagen ook deze voordelen in de cognitieve ontwikkeling en in het opbouwen van meer kennis. Daarbij zagen de bibliotheekmedewerkers voordelen in het hebben van meer begrip voor anderen omdat meertaligen makkelijker contact zouden leggen met andere mensen. Ook enkele medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties zagen deze voordelen in de cognitieve ontwikkeling en in het begrijpen van anderen:

Ik denk dat het echt een meerwaarde is voor je hele toekomst, voor je eigen carrière (...) Maar ook om andere mensen te leren begrijpen (Manager kinderopvangorganisatie)

3.11 Uitdagingen meertaligheid

Er werden door de deelnemers verschillende uitdagingen gezien aan meertaligheid, met name bij onvoldoende beheersing van het Nederlands. De beleidsadviseur van de gemeente merkte bijvoorbeeld op dat ouders in dat geval hun kind niet goed kunnen helpen met huiswerk. Ook zagen verschillende deelnemers uitdagingen in vooroordelen en het dagelijks leven.

Zo zagen de leerkrachten naast uitdagingen bij onvoldoende beheersing van het Nederlands uitdagingen in de vooroordelen waar ouders mogelijk mee te maken krijgen. Ook de medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties zagen uitdagingen in deze vooroordelen en in de hoge verwachting waar ouders aan moesten voldoen:

Ouders willen het allemaal heel goed doen, die doen verschrikkelijk hun best (Jeugdverpleegkundige GGD)

De projectmedewerkers van de bibliotheek zagen, naast uitdagingen bij onvoldoende beheersing van het Nederlands en in voordelen, uitdagingen in het dagelijks leven:

Ik denk dat ze tegen heel veel blokkades oplopen. Zeker in het dagelijks leven (...) het is niet alleen de taal, maar het is ook zo veel componenten die erbij horen, zoals culturele componenten waar je tegenaan kunt lopen (Projectmedewerker bibliotheek 1)

Medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties zagen ook deze uitdagingen in het dagelijks leven, bijvoorbeeld in het wennen aan een andere cultuur, in vooroordelen en in onvoldoende beheersing van het Nederlands.

3.12 Belang minderheidstaal

Alle deelnemers vonden beheersing van de minderheidstaal belangrijk. Vooral voor het contact met iemands familie en achtergrond. Ook zagen veel deelnemers het belang van de minderheidstaal in het kunnen uitdrukken van emoties.

De leerkrachten, projectmedewerkers van de bibliotheek, en de medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties vonden dat de minderheidstaal niet alleen belangrijk was voor het contact met iemands familie, maar ook om emoties uit te kunnen drukken. Verder werd door de leerkrachten en enkele medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties de minderheidstaal als belangrijk beschouwd voor de taalontwikkeling. De beleidsadviseur binnen de gemeente zag het belang van de minderheidstaal met name in de identiteit die daaraan verbonden was. Dat vonden ook enkele werknemers uit de zorg- en welzijnsorganisaties en de projectmedewerkers van de bibliotheek:

Je kunt zo 'n taal gewoon niet bij iemand afnemen, want dat is een deel van zijn identiteit. Het voelt bijna als amputatie, als je zegt van, nee, je mag niet in die taal spreken (Projectmedewerker bibliotheek 1)

3.13 Informatie meertalige opvoeding

Veel deelnemers verwachtten dat informatie over de meertalige opvoeding slecht vindbaar was. Bovendien zou het per persoon kunnen verschillen hoe gemakkelijk deze informatie te vinden was, omdat het afhankelijk zou kunnen zijn van iemands opleidingsniveau.

Zo verwachtten de leerkrachten dat informatie over de meertalige opvoeding slecht te vinden was en niet voor iedereen begrijpelijk, omdat geletterdheid als een meespelende factor werd gezien:

Ik denk dat soms de mate waarin mensen geletterd zijn een grotere rol speelt, dan de mate waarin ze meertalig zijn. Kijk, als jij goed geletterd bent, dan kan je alles opzoeken en zelf kiezen. Ik denk dat je dan verder komt dan als je niet geletterd bent (Leerkracht basisonderwijs 2)

Ook de projectmedewerkers van de bibliotheek en de medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties dachten dat informatie over de meertalige opvoeding over het algemeen slecht te vinden was. Zij vonden bovendien dat het verstrekken van dergelijke informatie alleen waardevol was als die in begrijpelijke taal werd verspreid. Ook verwachtten ze dat hoogopgeleide ouders gemakkelijker toegang zouden hebben tot deze informatie dan laagopgeleide ouders. De beleidsadviseur binnen de gemeente, aan de andere kant, verwachtte dat informatie over meertalig opvoeden goed te vinden was.

3.14 Reactie samenleving

De reacties vanuit de samenleving op meertaligheid werden wisselend ingeschat door de deelnemers. Niet alle talen zouden bovendien als gelijkwaardig worden beschouwd.

Veel deelnemers verwachtten dat sommige mensen in de samenleving de meerwaarde van meertaligheid niet zagen of het Nederlands belangrijker vonden, terwijl anderen positievere opvattingen over meertaligheid zouden hebben. Daarbij verwachtte de beleidsadviseur binnen de gemeente dat niet op alle talen hetzelfde werd gereageerd. De ene taal zou positievere reacties opleveren dan de andere:

Ik vraag me dus ook af, met vooroordelen, maakt het dan nog uit welke tweede taal? Ik kan me voorstellen dat als iemand bijvoorbeeld Engels als tweede taal heeft, dat iedereen dan zegt van, oh, ja, dat doe je om je kind beter (...) ik kan me gewoon voorstellen dat, ja, dat er toch waarde dan wordt gehangen, aan welke taal je dan spreekt (Beleidsadviseur gemeente)

Ook de projectmedewerkers van de bibliotheek verwachtten dit waardeverschil tussen talen. De reactie kon volgens enkele medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties bovendien verschillen per situatie. Er werd bijvoorbeeld positief gereageerd als een kind goed meekwam in de maatschappij, terwijl problematiek op de meertaligheid werd afgeschoven.

Samenvatting

De resultaten laten zien dat er in alle organisaties ondersteuning werd geboden aan meertalige gezinnen. Er werden overeenkomsten gevonden in de manieren waarop deze ondersteuning werd verleend, hoewel er ook verschillende vormen van ondersteuning werden geboden per organisatie. De reden dat meertalige gezinnen ondersteund werden was met name om ervoor te zorgen dat deze gezinnen werden geïncorporeerd in de maatschappij. Veel deelnemers vonden dat hun organisatie hier een belangrijke rol bij speelde, hoewel andere organisaties en vooral de samenwerking met anderen ook essentieel werd gevonden.

4. Discussie

In het huidige onderzoek is nagegaan hoe, waarom en in welke delen van de samenleving meertalige gezinnen in de stad Nijmegen worden ondersteund. Tot dusver was hier weinig over bekend. Om dit te achterhalen zijn interviews gehouden met leerkrachten uit het basisonderwijs, met een beleidsadviseur binnen de gemeente, en met medewerkers en beleidsmedewerkers binnen de bibliotheek en binnen zorg- en welzijnsorganisaties. Tijdens de interviews zijn de deelnemers gevraagd naar de inclusie van meertaligheid in de organisatie waar ze werkzaam zijn, naar hun opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie en naar hun opvattingen wat betreft meertaligheid in het algemeen.

Uit de interviews is gebleken dat in alle onderzochte organisaties ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen. Daarmee wordt de verwachting dat meertalige gezinnen niet in alle onderzochte delen van de samenleving worden ondersteund ontkracht. De manieren waarop ondersteuning wordt geboden lopen uiteen van onder meer ondersteuning bij de Nederlandse taal tot het vertalen van informatiematerialen, het aanbieden van meertalige materialen, en het focussen op meertalige gezinnen vanuit het beleid van de organisaties. De reden dat ondersteuning wordt geboden varieert ook per organisatie, hoewel er ook overeenkomende redenen bestaan. De voornaamste reden van ondersteuning is het includeren van iedereen in de maatschappij. In onderstaande secties worden de belangrijkste bevindingen bediscussieerd.

4.1 Waar ondersteuning wordt geboden

Uit de interviews is gebleken dat in alle onderzochte organisaties ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen. Alle deelnemers hebben verschillende ondersteuningsmogelijkheden genoemd, die besproken worden in sectie 4.2. De deelnemers zijn echter ook gevraagd naar hun opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie en naar hun opvattingen over meertaligheid in het algemeen. Daardoor kon de daadwerkelijke ondersteuning die meertalige gezinnen in de organisaties krijgen beter in kaart worden gebracht, omdat hierdoor ook de ondersteuning die wel of niet wordt gegeven buiten de vastgestelde ondersteuningsmogelijkheden aan het licht kwam.

4.1.1 Opvattingen over meertaligheid in de organisatie

Uit de opvattingen over meertaligheid in de organisatie blijkt dat alle deelnemers over het algemeen vonden dat binnen hun organisatie goede ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen, hoewel er ook verbetermogelijkheden werden gezien. Vooral ondersteuning bij de Nederlandse taal werd belangrijk gevonden, terwijl minder op de minderheidstaal van meertalige gezinnen wordt gefocust. Bovendien vonden veel deelnemers het lastig om gezinnen te bereiken en zijn er vaak te weinig middelen om goede ondersteuning te kunnen bieden. Met name tijd- en geldgebrek spelen daarbij een rol.

Sommige opvattingen over meertaligheid in de organisatie kwamen alleen bij bepaalde deelnemers voor, aangezien er enkele specifieke vragen zijn gesteld per onderzocht gebied. Van de leerkrachten werd vooraf verwacht dat zij meertaligheid mogelijk niet zouden stimuleren in de klas, omdat uit eerder onderzoek blijkt dat veel leerkrachten geen andere talen toestaan uit angst voor controleverlies of groepsvorming (van Praag et al., 2018). Bovendien blijkt uit eerder onderzoek dat op veel scholen een eentalig onderwijsbeleid van kracht is (Nederlof & Smit, 2018). Daarnaast kan het voor leerkrachten moeilijk zijn om meertaligheid in de klas te ondersteunen, zelfs als zij positieve opvattingen hebben over meertaligheid (Gorter & Arocena, 2020). Verder werd verwacht dat leerlingen mogelijk bestraft zouden worden als zij andere talen gebruiken in de klas, omdat uit eerder onderzoek blijkt dat dit bij leerlingen met een niet-Nederlandse achtergrond voorkomt (Agirdag, 2018).

De leerkrachten die voor het huidige onderzoek zijn geïnterviewd gaven aan dat zij vooral op het Nederlands van hun leerlingen willen focussen om hen mee te laten komen in de maatschappij, maar niet omdat ze bang zijn de controle in de klas te verliezen. In beide scholen waar de leerkrachten werken is bovendien een eentalig onderwijsbeleid van kracht. De leerlingen kunnen hierdoor weinig tot geen gebruik maken van de kennis die zij hebben in andere talen. Hoewel de deelnemende leerkrachten positieve opvattingen hadden over meertaligheid, stimuleren zij andere talen niet in de klas. Het blijft onduidelijk in hoeverre de moeilijkheid van het toelaten van meerdere talen in de klas hierbij een rol speelt. Het spreken van andere talen werd volgens de geïnterviewde leerkrachten niet bestraft, maar ook niet toegejuicht. De verwachting dat meertaligheid niet wordt gestimuleerd in de klas wordt daarmee bevestigd, hoewel leerlingen niet bestraft worden als zij andere talen spreken en er wel andere ondersteuningsmogelijkheden voor meertalige gezinnen bestaan. Op een van de scholen waar een van de deelnemende leerkrachten werkzaam is wordt bovendien het advies gegeven om thuis de eigen taal te spreken. Hierdoor voelen ouders zich mogelijk gesteund in de taalkeuzes die zij thuis maken (Bezioglu-Göktolga & Yagmur, 2018).

Binnen de gemeente bestonden ook enkele specifieke opvattingen over meertaligheid in de organisatie. Er werd vooraf verwacht dat meertalige gezinnen niet ondersteund zou worden door beleid binnen de gemeente, omdat de gemeente niet bekend staat om het hebben van dergelijk beleid. Zelfs als dit beleid er wel zou zijn, werd dit mogelijk niet actief uitgevoerd, omdat taalbeleid vaak in de praktijk niet wordt gerealiseerd (Zhao & Xu, 2021; Spolsky, 2004). Wel werd verwacht dat beleidsmedewerkers binnen de gemeente positief tegenover meertaligheid zouden staan, omdat de gemeente Nijmegen gastvrij is ten opzichte van anderstaligen (van Haren, 2021; Hart van Nederland, 2021).

De geïnterviewde beleidsadviseur binnen de gemeente dacht inderdaad positief over het ondersteunen van meertalige gezinnen. Wel werd gevonden dat ondersteuning alleen geboden zou moeten worden aan gezinnen die dat nodig hebben, bijvoorbeeld als ze niet meekomen in de maatschappij. In dat geval werden ondersteuningsmogelijkheden ook gezien bij bijvoorbeeld de GGD of de school waar de meertalige kinderen naartoe gaan, maar minder bij de gemeente. Het geven van advies of informatie over meertaligheid werd niet als een rol van de gemeente beschouwd. Er was bij de beleidsadviseur dan ook geen beleid bekend op meertaligheid en een visie als die van de gemeente Zaanstad (Roest & Benayad, 2020; Roest & d'Haens, 2020) werd door deze persoon niet als een mogelijkheid gezien voor de gemeente Nijmegen. De verwachting dat meertalige gezinnen in Nijmegen niet worden ondersteund door beleid binnen de gemeente wordt daarmee bevestigd. Dat meertalige inwoners niet worden meegenomen in het beleid van een overheid komt veel voor en kan zorgen voor onvoldoende inclusie van deze inwoners (Zhao & Xu, 2021). Een visie over het taalgebruik van meertalige kinderen die ouders duidelijkheid geeft bij de opvoeding, zoals vanuit de gemeente Zaanstad is opgesteld (Roest & Benayad, 2020; Roest & d'Haens, 2020), is een voorbeeld van hoe meertalig beleid binnen de gemeente kan worden vormgegeven en hoe het ervoor kan zorgen dat meertalige gezinnen wel worden geïncludeerd en ondersteund. Ondanks dat er vanuit de gemeente Nijmegen op verschillende manieren ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen, worden deze gezinnen door de afwezigheid van dergelijk meertalig beleid mogelijk onvoldoende ondersteund.

Ook binnen de bibliotheek bestonden enkele specifieke opvattingen over meertaligheid in de organisatie. Van de bibliotheek in Nijmegen werd vooraf verwacht dat zij veel ondersteuning bood aan meertalige gezinnen, omdat het belang van de minderheidstaal in de bibliotheek de afgelopen jaren groter is geworden (de Bibliotheek Gelderland-Zuid, n.d.). De opvattingen over meertaligheid werden dan ook als positief ingeschat. Wel werd verwacht dat de bibliotheek mogelijk onvoldoende meertalige materialen zou kunnen aanbieden, omdat de bibliotheek hiervoor afhankelijk is van bijvoorbeeld uitgeverij, die niet altijd aan deze vraag

kunnen voldoen (Weeks, 2017). Er werd dan ook verwacht dat de boeken in de bibliotheek geen afspiegeling zouden zijn van de talen die de inwoners van Nijmegen spreken, omdat uit eerder onderzoek blijkt dat de materialen in een bibliotheek vaak geen afspiegeling zijn van de samenleving (Armshaw, 2020).

De projectmedewerkers van de bibliotheek in Nijmegen die zijn geïnterviewd voor het huidige onderzoek gaven inderdaad aan dat zij positief dachten over meertaligheid in de bibliotheek. Wel zagen zij verbetermogelijkheden in de ondersteuning die geboden kon worden. Verbeteringen werden met name gezien in het aanbieden van meer materialen in andere talen, hoewel zij hiervoor afhankelijk waren van uitgevers. De verwachting dat uitgevers niet altijd aan de vraag van bibliotheken kunnen voldoen wordt daarmee bevestigd. De projectmedewerkers van de bibliotheek vonden bovendien dat de boeken in de bibliotheek geen afspiegeling zijn van de talen die de inwoners van Nijmegen spreken, wat ook vooraf werd verwacht. Dit tekort aan meertalige materialen biedt mogelijk weinig ondersteuning aan meertalige gezinnen. De bibliotheek probeert wel veel ondersteuning te bieden en werkt ook aan meer ondersteuningsmogelijkheden. Zo wordt gewerkt aan het opbouwen van een band met bezoekers. Deze band kan voordelig zijn voor de ondersteuning die meertalige gezinnen ervaren (Weeks, 2017). De verwachting dat meertalige gezinnen binnen de bibliotheek goed ondersteund worden wordt daarmee deels bevestigd. Ook veel deelnemers binnen de andere organisaties gaven aan dat zij hard werken om de beste ondersteuning te kunnen bieden aan meertalige gezinnen, hoewel zij hiervoor vaak afhankelijk zijn van andere partijen.

Ten slotte bestonden ook binnen de zorg- en welzijnsorganisaties enkele specifieke opvattingen over meertaligheid in de organisatie. Vooraf werd verwacht dat de medewerkers binnen de zorg- en welzijnsorganisaties positieve opvattingen zouden hebben over meertaligheid, omdat deze organisaties iedereen willen includeren in de samenleving (Reid, 2004). De organisaties zouden meertalige gezinnen echter mogelijk onvoldoende ondersteunen, omdat op de websites van deze organisaties niet veel informatie beschikbaar is over de ondersteuning van meertalige gezinnen.

De ondersteuning van meertalige gezinnen werd door de geïnterviewde medewerkers van de zorg- en welzijnsorganisaties inderdaad als positief en zelfs als vanzelfsprekend gezien. Het aanbieden van meertalige materialen of informatie zoals bij de GGD (GGD Gelderland-Zuid, 2021) en KION (KION, n.d.) werd logisch gevonden. Veel medewerkers vonden het wel belangrijk dat ook ondersteuning wordt geboden bij de Nederlandse taal. De verwachting dat meertalige gezinnen binnen zorg- en welzijnsorganisaties onvoldoende ondersteund zouden worden omdat er weinig informatie vindbaar is over deze ondersteuning, wordt hiermee ontkracht. Wel werd ondersteuning uit andere gebieden door de deelnemers ook noodzakelijk geacht, zoals vanuit de gemeente of het consultatiebureau. Ook vrijwel alle andere deelnemers merkten op dat ondersteuning niet alleen vanuit de eigen organisatie geboden kon worden.

4.1.2 Opvattingen over meertaligheid in het algemeen

Wat betreft de opvattingen over meertaligheid in het algemeen, zagen alle deelnemers zowel voordelen als uitdagingen aan meertaligheid. Voordelen werden met name gezien in de verrijking die het spreken van meerdere talen biedt, terwijl uitdagingen werden gezien bij onvoldoende beheersing van het Nederlands en in negatieve vooroordelen waar de gezinnen mogelijk mee te maken krijgen.

Daarnaast merkten veel deelnemers op dat meertaligheid vele vormen kent en dat niet alle meertalige gezinnen met elkaar te vergelijken zijn. Ook Schmeets en Cornips (2021) lieten zien dat er veel verschillende gezinnen zijn waarin meerdere talen worden gesproken. Vanwege deze veelzijdigheid vonden de deelnemers dat de ondersteuning die nodig is kan verschillen per gezin en dat maatwerk nodig is. Het werd dan ook noodzakelijk geacht om

samen te werken met en door te verwijzen naar andere organisaties, omdat gezinnen dan precies de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Meerdere deelnemers merkten daarbij op dat zowel het Nederlands als de minderheidstaal die thuis wordt gesproken belangrijk is. Het Nederlands werd belangrijk geacht voor communicatie in de Nederlandse maatschappij, terwijl de thuistaal belangrijk werd gevonden voor het contact met iemands familie, achtergrond en identiteit. Vrijwel alle deelnemers vonden dan ook dat meertaligheid meer is dan taal en dat bijvoorbeeld cultuur ook een rol speelt.

Verder merkten meerdere deelnemers op dat er steeds meer aandacht is voor meertaligheid en dat de opvattingen over meertaligheid steeds positiever worden, hoewel er ook negatieve opvattingen bestaan, bijvoorbeeld vanwege misvattingen over een taalachterstand of uit zorgen over de ontwikkeling van meertalige kinderen. Enkele deelnemers vonden dat de maatschappij nog onvoldoende is ingericht op meertalige gezinnen. Er werd door veel deelnemers gewerkt aan extra mogelijkheden om meertalige gezinnen te ondersteunen, waardoor zij betere ondersteuning zouden krijgen in de toekomst.

Naast overeenkomende opvattingen over meertaligheid, kwamen enkele opvattingen alleen bij de deelnemende leerkrachten voor, aangezien zij specifiek zijn gevraagd naar de invloed van meertaligheid op de schoolprestaties. Vooraf werd verwacht dat negatieve opvattingen over meertaligheid zouden kunnen voortkomen uit angst voor een negatief effect op de schoolprestaties, omdat veel leerkrachten daarvoor vrezen (Agirdag, Jordens en Van Houtte, 2014). De leerkrachten die in het huidige onderzoek zijn geïnterviewd gaven echter aan dat zij geen negatief effect van meertaligheid op de schoolprestaties verwachtten. Zij zagen wel uitdagingen voor professionals in meertaligheid en maakten zich soms zorgen over de ontwikkeling van meertalige leerlingen. Daarom concentreerden de deelnemende leerkrachten zich in de klas vooral op het Nederlands en minder op de minderheidstaal.

De opvattingen van de deelnemers over meertaligheid in de organisatie en over meertaligheid in het algemeen laten zien dat in alle organisaties ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen en dat veel organisaties werken aan het opzetten van meer initiatieven ter ondersteuning van deze gezinnen. Wel wordt er vooral op het Nederlands gefocust en minder op de minderheidstaal. Met name de ondersteuning van het Nederlands wordt als taak van de organisaties gezien, terwijl andere talen thuis beoefend zouden moeten worden. Hoewel er dus ondersteuning wordt geboden en veel deelnemers ook vinden dat er goede ondersteuning wordt verleend, blijkt uit de opvattingen dat meertalige gezinnen niet binnen alle organisaties op alle vlakken worden ondersteund.

4.2 Hoe ondersteuning wordt geboden

Binnen de organisaties variëren de manieren waarop ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen, hoewel er ook gelijkenissen bestaan. In alle organisaties wordt bijvoorbeeld hulp geboden bij de Nederlandse taal. Verder wordt in veel organisaties informatie vertaald of zijn er medewerkers die meerdere talen spreken. Bovendien worden in enkele organisaties meertalige materialen aangeboden. Daarnaast wordt in alle organisaties samengewerkt met en doorverwezen naar andere organisaties. De deelnemers vonden namelijk dat een organisatie de ondersteuning niet alleen kan bieden, maar dat samenwerking noodzakelijk is. Er werden grenzen gezien aan de mogelijkheden van een enkele organisatie.

Binnen het onderwijs wordt daarnaast ondersteuning geboden door bijvoorbeeld logopedie aan te bieden. Ook binnen een van de kinderopvangorganisaties wordt doorverwezen naar logopedie. Daarnaast gaven de geïnterviewde leerkrachten aan dat meer tijd wordt genomen voor meertalige gezinnen en dat ouders worden betrokken bij beslissingen, wat ook bij de kinderopvangorganisaties gebeurde. Binnen een van de onderzochte scholen wordt er bovendien met meertalige leerlingen gesproken over hun

ervaringen met meertaligheid. Daarnaast wordt er goed gelet op meertalige leerlingen om te zien of zij iets extra's nodig hebben.

Binnen de gemeente wordt verder ondersteuning geboden door educatietrajecten aan te bieden om de Nederlandse taal te verbeteren. Daarnaast stelt de gemeente subsidies beschikbaar voor organisaties en projecten die meertaligheid en de taalontwikkeling stimuleren, bijvoorbeeld voor een taalcafé binnen de bibliotheek. Ondersteuning wordt ook verleend door alle communicatie vanuit de gemeente in begrijpbare taal te verspreiden en door te proberen om problemen binnen wijken vroegtijdig te signaleren.

De ondersteuning die vanuit de bibliotheek wordt geboden bestaat vooral uit het aanbieden van meertalige materialen en hulp bij de Nederlandse taal, bijvoorbeeld in de vorm van een taalcafé. Ook de zorg- en welzijnsorganisaties boden hulp bij de Nederlandse taal in de vorm van dergelijke informele bijeenkomsten, bijvoorbeeld via sociale activiteiten waar meertalige inwoners in het Nederlands met elkaar in gesprek kunnen gaan. Verder wordt in de bibliotheek ondersteuning geboden bij de Nederlandse taal via de Voorleesexpress. Daarnaast wordt in de toekomst een project meertaligheid opgezet waardoor meertaligheid een prominentere plek krijgt in voorschoolse locaties en op scholen. Vanuit het beleid van de bibliotheek wordt bovendien specifiek gefocust op gezinnen die de bibliotheek lastiger bereiken, bijvoorbeeld door hen een rondleiding door de bibliotheek aan te bieden.

Ten slotte wordt in de zorg- en welzijnsorganisaties op enkele specifieke manieren ondersteuning geboden, bijvoorbeeld door culturele en sociale activiteiten te organiseren waar meertalige inwoners elkaar kunnen ontmoeten. Bovendien wordt ondersteuning geboden bij de Nederlandse taalontwikkeling, bijvoorbeeld via voorleesprogramma's of voorschoolse educatietrajecten. Ook worden tolken ingezet. Verder wordt in deze organisaties vaak meer tijd genomen voor meertalige gezinnen, hoewel dat vooral lijkt te worden gedaan voor gezinnen die het Nederlands onvoldoende beheersen. Bovendien wordt er vanuit het beleid van de organisaties gefocust op het bieden van hulp aan mensen die dat nodig hebben, net als binnen de bibliotheek.

Hoewel binnen alle organisaties op veel manieren ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen, worden deze gezinnen niet op alle vlakken ondersteund. Zo krijgen zij weinig ondersteuning bij hun taalgebruik thuis, terwijl het lastig kan zijn voor meertalige gezinnen om thuis de minderheidstaal te behouden, vooral als zich oudere broers of zussen in het gezin bevinden (Bridges & Hoff, 2014). Meertalige kinderen die de minderheidstaal thuis weinig spreken lopen grote kans deze taal te verliezen (De Houwer, 2007). Daardoor verliezen zij mogelijk hun meertaligheid en alle voordelen die daarbij komen kijken, zoals betere cognitieve vaardigheden (Adesope et al., 2010; Barac & Bialystok, 2011), creatiever denken (Lee & Kim, 2011), en vertraging bij het ontstaan van dementie (Bialystok et al., 2007).

Bovendien verliezen kinderen die hun minderheidstaal kwijtraken het voordeel om met mensen van over de hele wereld te kunnen spreken en op veel plekken te kunnen werken (Antoniou, 2019). Het verliezen van de minderheidstaal kan daarnaast grote consequenties hebben voor de relatie tussen ouder en kind. Kinderen die meer vaardig zijn in de minderheidstaal hebben namelijk een betere relatie met hun ouders (Oh & Fulgini, 2010), wat kan leiden tot betere schoolprestaties, een groter gevoel van eigenwaarde, en beter welbevinden (Müller et al., 2020). Ouders vinden het echter lastig om de minderheidstaal veel te spreken thuis, omdat ze hier weinig tijd voor hebben (Curdt-Christiansen & Lanza, 2018). Het is daarom belangrijk dat meertalige kinderen de kans krijgen hun minderheidstaal te ontwikkelen, zowel thuis als buitenshuis (Conteh & Brock, 2010; Ramírez-Esparza et al., 2020). Veel deelnemers gaven wel aan het behouden van de minderheidstaal belangrijk te vinden, bijvoorbeeld voor contact met familieleden, maar er wordt vanuit de organisaties met name ondersteuning geboden bij stimulering van het Nederlands.

Daarnaast krijgen ouders weinig ondersteuning vanuit de organisaties bij het vinden van geschikte informatie over de meertalige opvoeding, al dan niet in hun minderheidstaal, terwijl deze informatie voor veel ouders lastig te vinden is (Lozano-Martínez, 2019; Seo, 2020). Als meertalige gezinnen weinig toegang hebben tot materialen in hun minderheidstaal kan dat leiden tot moeilijkheden of gevoelens van isolement (Kirsch, 2012). Hoewel veel deelnemers aangaven dat het moeilijk is voor ouders om dergelijke informatie en materialen te vinden, bieden de organisaties hier weinig ondersteuning bij aan.

Tevens kan het voor meertalige gezinnen uitdagend zijn om te gaan met negatieve reacties vanuit de samenleving op hun meertaligheid (Kheirkhah, 2019). Veel deelnemers gaven aan dat zij vanuit de samenleving wisselende reacties op meertaligheid verwachten. Hoewel sommige mensen positief tegenover meertaligheid staan, werden ook negatieve reacties verwacht, bijvoorbeeld omdat het Nederlands belangrijker wordt gevonden. Daar komt bij dat het voor meertalige gezinnen lastig kan zijn dat niet alle talen als gelijkwaardig worden beschouwd (Tavares, 2020), wat ook enkele deelnemers opmerkten. Desondanks krijgen de gezinnen vanuit de organisaties voor zover bekend geen ondersteuning bij het omgaan met deze moeilijkheden.

De manieren waarop ondersteuning wordt geboden laten zien dat al veel ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen door de onderzochte organisaties, maar dat het belangrijk is om meer ondersteuning te bieden bij het gebruik van de minderheidstaal en bij het omgaan met meertaligheid in de samenleving.

4.3 Waarom ondersteuning wordt geboden

De redenen dat ondersteuning wordt geboden aan meertalige gezinnen variëren per organisatie, hoewel er ook overeenkomende redenen bestaan. Ondersteuning wordt over het algemeen geboden zodat iedereen wordt geïncorporeerd in de maatschappij. Alle deelnemers verwachtten dat er veel meertalige mensen zijn in Nijmegen, wat ook uit eerder onderzoek blijkt (Schmeets & Cornips, 2021). Het hoge aantal meertaligen wordt door de deelnemers dan ook als reden gegeven waarom ondersteuning noodzakelijk is. Daarnaast worden enkele specifieke redenen per onderzocht gebied gegeven.

Binnen het onderwijs en de kinderopvang wordt bijvoorbeeld ondersteuning geboden zodat alle kinderen hun talenten zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen. Ook het stimuleren van de taalontwikkeling van meertalige kinderen en het bevorderen van het contact met anderen worden als reden gegeven. Dit laatste werd ook door enkele deelnemers uit de zorg- en welzijnsorganisaties genoemd als argument voor de ondersteuning.

Binnen de gemeente en enkele zorg- en welzijnsorganisaties werd daarnaast benoemd dat ondersteuning wordt geboden om preventief problemen op te lossen, wat gunstig zou zijn voor de hele samenleving. Enkele deelnemers voelden zich bovendien maatschappelijk verantwoordelijk om meertalige gezinnen te ondersteunen, zoals de deelnemers uit de bibliotheek en de kinderopvangorganisaties.

Voor het onderwijs en de gemeente waren vooraf geen verwachtingen geformuleerd over de redenen van ondersteuning. De aangegeven redenen lijken echter logisch, aangezien scholen de ontwikkeling van kinderen zo optimaal mogelijk willen stimuleren (Wolska-Długosz, 2015) en de gemeente toegankelijk moet zijn voor alle inwoners.

De redenen die zijn gegeven vanuit de bibliotheek werden wel vooraf verwacht, omdat bibliotheken er zijn voor alle inwoners en zij een belangrijke rol spelen bij het includeren van mensen in de samenleving (Train et al., 2000). De maatschappelijke verantwoordelijkheid die de bibliotheekmedewerkers voelden en het willen includeren van alle inwoners zijn dan ook verwachte redenen voor de ondersteuning van meertalige gezinnen.

Ook zorg- en welzijnsorganisaties willen alle inwoners in de samenleving opnemen en kwetsbaren ondersteunen (Reid, 2004). Dat deze redenen zijn opgegeven voor de ondersteuning van meertalige gezinnen werd dan ook verwacht.

4.4 Aanbevelingen ter ondersteuning van meertalige gezinnen in Nijmegen

In alle organisaties wordt ondersteuning geboden aan meertalige gezinnen. Dat is belangrijk, aangezien de ontwikkeling van meertalige gezinnen onder andere afhangt van de ondersteuning die wordt geboden vanuit de omgeving (Ramírez-Esparza et al., 2020). Hoewel al goede ondersteuning wordt geboden, zijn er ook verbetermogelijkheden. In deze sectie worden enkele aanbevelingen voorgesteld ter verbetering van de ondersteuning van meertalige gezinnen in Nijmegen. Daarmee zouden de uitdagingen waar deze gezinnen mee te maken krijgen verder kunnen worden teruggebracht, wat stress binnen het gezin vermindert en de taalontwikkeling van de kinderen optimaliseert (De Houwer, 2015). Betere ondersteuning van deze gezinnen is bovendien gunstig voor de samenleving, aangezien het welbevinden van mensen in verband wordt gebracht met onder meer een betere gezondheid, minder criminaliteit, en betere prestaties op school of op het werk (Maccagnan et al., 2019).

1. Focus niet alleen op het Nederlands maar ook op de minderheidstaal

Veel deelnemers zagen uitdagingen in meertaligheid of maakten zich zorgen om de Nederlandse taal binnen meertalige gezinnen, wat mogelijk de reden is dat binnen de organisaties vooral op ondersteuning van het Nederlands wordt gefocust. Hoewel het goed is dat ondersteuning wordt geboden bij het Nederlands aan de gezinnen die dat nodig hebben, is het ook belangrijk om aandacht te hebben voor de minderheidstaal die wordt gesproken binnen deze gezinnen. Binnen alle organisaties zou daarom meer gefocust kunnen worden op de minderheidstaal. Zo zouden meer informatie en materialen aangeboden kunnen worden in andere talen dan het Nederlands. Daardoor worden meertalige gezinnen beter gerepresenteerd en hebben zij toegang tot kennis in de taal van hun voorkeur. Het vergroten van het aantal meertalige werknemers binnen een organisatie zou daar ook bij kunnen helpen.

2. Ondersteun meertalige gezinnen bij het omgaan met meertaligheid in de samenleving

Naast ondersteuning binnen de eigen organisatie zouden organisaties meer kunnen focussen op het ondersteunen van meertaligheid in de samenleving. Zo zouden meertalige gezinnen ondersteund kunnen worden bij het omgaan met negatieve reacties vanuit de samenleving op hun meertaligheid, bijvoorbeeld door spreekgroepen te organiseren waar meertalige ouders hun ervaringen kunnen delen. Ook zou het aanbieden van informatie over de meertalige opvoeding of het doorverwijzen naar dergelijke informatie meer ondersteuning kunnen bieden aan meertalige gezinnen. Zo kunnen zij mogelijk beter omgaan met hun meertaligheid in de eentalige samenleving.

3. Creëer meer bewustzijn over meertaligheid onder professionals

Door medewerkers binnen een organisatie bewust te laten worden van meertaligheid zijn zij mogelijk in staat betere ondersteuning te bieden aan meertalige gezinnen. Professionals zijn dan namelijk beter op de hoogte van wat meertaligheid inhoudt, waardoor zij meertalige gezinnen mogelijk beter kunnen bijstaan. Door professionals bovendien bewust te laten worden van het belang van de minderheidstaal krijgen zij mogelijk positievere opvattingen over meertaligheid, wat wellicht leidt tot betere ondersteuning van de minderheidstaal binnen de organisatie.

4. Stimuleer andere talen in het onderwijs

Binnen het onderwijs zou daarnaast specifiek meer aandacht kunnen zijn voor andere talen in de klas. Leerkrachten hoeven hiervoor niet al deze talen te kunnen spreken (Delarue, 2018), maar enkel het gebruik van de talen te stimuleren. Binnen het onderwijsbeleid zou ook meer ruimte gegeven kunnen worden aan andere talen, waardoor leerlingen de kennis die ze hebben in al hun talen kunnen gebruiken. Dit zou bijvoorbeeld mogelijk zijn met behulp van translanguaging, of door leerlingen de mogelijkheid te bieden toetsen te maken in andere talen dan het Nederlands (Nederlof & Smit, 2018). Daarnaast zouden programma's opgezet kunnen worden die leerkrachten voorbereiden op de meertalige klas, waardoor zij meertaligheid leren begrijpen en waarderen (Commins, 2014). Daardoor zouden leerkrachten mogelijk meer ondersteuning bieden aan meertalige leerlingen en hun ouders. Materialen vanuit het 3M-project (www.3mproject.nl), een project over het omgaan met meertaligheid in het onderwijs, zouden hier mogelijk bij kunnen helpen. De 3M-toolbox biedt bijvoorbeeld meertalige activiteiten en materialen aan die leerkrachten kunnen inzetten in de klas. Daarbij zou het kennisdossier over meertaligheid in het onderwijs (de Graaf et al., 2019) verspreid kunnen worden onder leerkrachten, waardoor zij beter op de hoogte zijn van het onderwerp en ouders in meertalige gezinnen beter kunnen ondersteunen. Ook het advies om thuis de eigen taal te spreken zou door bewustzijn over meertaligheid breder aanbevolen kunnen worden. Ten slotte zou binnen de opleiding tot leerkracht meer aandacht besteed kunnen worden aan meertaligheid. Leerkrachten in opleiding zouden bijvoorbeeld kunnen leren over de voordelen van meertaligheid en over het advies dat zij meertalige ouders kunnen geven, waardoor meertalige leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Betrokken zijn bij meertalige leerlingen en ouders in het onderwijs kan daardoor een positieve invloed hebben op deze gezinnen (van Praag et al., 2016).

5. Neem meertaligheid op in gemeentelijk beleid

Taalbeleid wordt niet altijd in de praktijk uitgevoerd (Spolsky, 2004). Als dit beleid vanuit gemeentelijk niveau wordt geïmplementeerd, is de kans echter groot dat het wel wordt gerealiseerd in de praktijk (Webb, 2009). Binnen de gemeente Nijmegen zou daarom beleid ontwikkeld kunnen worden dat meertaligheid ondersteund, zoals de visie over meertaligheid die vanuit het beleid van de gemeente Zaanstad is geformuleerd (Roest & Benayad, 2020; Roest & d'Haens, 2020). Door dergelijk beleid zouden meertalige gezinnen in de toekomst mogelijk beter geïncludeerd en ondersteund kunnen worden in de Nijmeegse samenleving.

6. Werk samen met meertalige gezinnen

Ten slotte zou samenwerking met meertalige gezinnen kunnen zorgen voor betere ondersteuning, aangezien deze gezinnen daardoor zelf kunnen aangeven welke ondersteuning nodig is. Het opbouwen van een persoonlijke band kan bovendien, in ieder geval in de bibliotheek, zorgen voor betere ondersteuning (Weeks, 2017). Door met meertalige bezoekers in gesprek te gaan kunnen organisaties de ondersteuning mogelijk verbeteren.

Over het geheel genomen wordt organisaties die nog geen ondersteuning bieden aan meertalige gezinnen aanbevolen om deze ondersteuning wel te gaan verlenen in de toekomst. De redenen waarom ondersteuning wordt gegeven binnen andere organisaties, bijvoorbeeld om iedereen te includeren in de maatschappij, maakt hen mogelijk bewust van de noodzaak om deze gezinnen te ondersteunen. Daardoor raken deze organisaties wellicht overtuigd om ook ondersteuning te gaan verlenen in hun eigen organisatie. Manieren waarop zij deze ondersteuning kunnen bieden worden in het huidige onderzoek gegeven. Per onderzocht gebied in de samenleving kan worden gevonden hoe meertaligheid daar op dit moment ondersteund wordt en hoe die ondersteuning bovendien nog verder verbeterd zou kunnen

worden. Dat maakt het implementeren van ondersteuningsmogelijkheden mogelijk makkelijker dan wanneer organisaties deze zelf moeten uitdenken.

4.5 Limitaties en toekomstig onderzoek

Er zijn enkele limitaties aan het huidige onderzoek waar rekening mee gehouden moet worden bij de interpretatie van de resultaten. Ten eerste zijn er nadelen verbonden aan het verzamelen van interviewdata waar de onderzoeker bij aanwezig is. Zo voelden deelnemers zich mogelijk onder druk gezet om sociaal wenselijke antwoorden te geven, waardoor de gegeven antwoorden afwijken van de werkelijkheid (Codó, 2008). Hoewel er is geprobeerd een vriendelijke en ontspannen sfeer te creëren waarin deelnemers zich vrij voelden hun werkelijke gedachten te uiten, kan niet met zekerheid worden vastgesteld dat zij naar waarheid hebben geantwoord.

Daarnaast is de onderzoeker wellicht niet in staat geweest om tijdens de interviews alle details in zich op te nemen (Codó, 2008; Hult & Johnson, 2015). Hoewel er geluidsopnamen en aantekeningen zijn gemaakt ter ondersteuning, is het mogelijk dat bepaalde bijzonderheden onopgemerkt zijn gebleven.

Bovendien moet men erop bedacht zijn dat interviews altijd in een bepaalde context plaatsvinden. Deze context bepaalt mede de antwoorden die de deelnemer geeft (Codó, 2008). De resultaten die in het huidige onderzoek zijn gevonden gelden daarom alleen voor de specifieke contexten die hier onderzocht zijn.

Verder zijn de resultaten van het huidige onderzoek gebaseerd op de interpretatie van de onderzoeker. Bij interviewdata verschijnen de resultaten namelijk niet vanzelf, maar moeten deze gevonden worden door de onderzoeker (Hult & Johnson, 2015). Er is mogelijk onbewust gefocust op bepaalde punten, waardoor niet alle data objectief is behandeld en de resultaten in perspectief moeten worden bekeken (Selvi, 2020). Hoewel citaten van de deelnemers worden gegeven om de interpretatie te ondersteunen, blijven de resultaten afhankelijk van de onderzoeker.

Een andere limitatie is dat het niet mogelijk was een tweede codeur naar de data te laten kijken om consensus van de analyse te controleren en de betrouwbaarheid te waarborgen, aangezien slechts één onderzoeker het onderzoek uitvoerde. Er is daarom ook geen gebruik gemaakt van computersoftware om de data te analyseren, omdat dergelijke software niet in staat is de onderzoeker te vervangen en dit vooral nuttig blijkt wanneer er in een onderzoeksteam wordt gewerkt (Selvi, 2020; Hult & Johnson, 2015), wat bij het huidige onderzoek niet het geval was.

Naast limitaties aan de onderzoeksmethode is het huidige onderzoek alleen gebaseerd op kwalitatieve data. Er is geen gebruik gemaakt van kwantitatieve data die de kwalitatieve data ondersteunt. In de toekomst zou dat nuttig zijn. Verder hebben aan het huidige onderzoek tien mensen deelgenomen. Andere werknemers binnen dezelfde organisaties hebben mogelijk een andere kijk op de ondersteuning van meertalige gezinnen in de organisatie. Bovendien was de beleidsadviseur binnen de gemeente vooral betrokken bij laaggeletterdheid en volwasseneneducatie maar niet direct bij meertaligheid, waardoor deze persoon niet op alle vragen antwoord kon geven. Daarnaast besloten de deelnemers mogelijk om deel te nemen aan het onderzoek omdat zij meertaligheid een belangrijk thema vinden. De resultaten zijn daardoor mogelijk niet representatief voor de daadwerkelijke ondersteuning die wordt geboden door de onderzochte organisaties en lijken mogelijk positiever dan ze in werkelijkheid zijn. Wel was er veel variatie binnen het kleine aantal deelnemers, bijvoorbeeld in hun leeftijd en werkzaamheden, waardoor informatie is verzameld uit veel verschillende hoeken en de ondersteuning die binnen de organisaties wordt geboden zo breed mogelijk in kaart is gebracht. Desondanks is het aan te raden in toekomstig onderzoek meer deelnemers per organisatie te interviewen.

Verder zijn in het huidige onderzoek acht organisaties uit vier specifieke gebieden onderzocht die als belangrijk worden beschouwd bij de inclusie van gezinnen in de samenleving, maar mogelijk krijgen meertalige gezinnen elders ook ondersteuning. Deze ondersteuning blijft echter buiten beschouwing in het huidige onderzoek.

In de toekomst zou daarom ten eerste gefocust kunnen worden op het onderzoeken van meerdere organisaties in Nijmegen binnen het onderwijs, de gemeente, de bibliotheek en de zorg en welzijn sector. Daarna zou het onderzoek uitgebreid kunnen worden naar andere gebieden. Vervolgens kan geanalyseerd worden of deze ondersteuning overeenkomt met de gevonden resultaten uit het huidige onderzoek.

Daarbij zouden in de toekomst meertalige gezinnen zelf gevraagd kunnen worden naar de ondersteuning die zij vanuit verschillende organisaties ondervinden. Het zou kunnen dat de ondersteuning die organisaties denken te bieden niet overeenkomt met de ondersteuning die meertalige gezinnen ervaren te krijgen. Als deze ervaringen niet op een lijn blijken te liggen zou de ondersteuning die een organisatie biedt verder verbeterd kunnen worden. Door erachter te komen hoe en waar meertalige gezinnen zelf verbetermogelijkheden zien en te achterhalen waar zij behoefte aan hebben, kunnen nieuwe mogelijkheden worden bedacht om ondersteuning te bieden aan deze gezinnen.

Ten slotte zou het huidige onderzoek herhaald kunnen worden in andere delen van Nederland en de wereld. Door op verschillende locaties buiten Nijmegen in kaart te brengen hoe de ondersteuning van meertalige gezinnen er daar uit ziet en hoe deze geoptimaliseerd kan worden, zouden meertalige gezinnen in de toekomst op meer plekken beter ondersteund en geïncludeerd kunnen worden.

5. Conclusie

Het doel van het huidige onderzoek was om uit te vinden hoe, waarom en in welke delen van de samenleving meertalige gezinnen in Nijmegen worden ondersteund. Uit interviews met leerkrachten, een beleidsadviseur binnen de gemeente, en met medewerkers en beleidsmedewerkers binnen de bibliotheek en zorg- en welzijnsorganisaties is gebleken dat in al deze gebieden ondersteuning wordt geboden. Er wordt vooral ondersteuning geboden bij de Nederlandse taal en door meertalige informatie en materialen aan te bieden. De voornaamste reden van ondersteuning is om iedereen te includeren in de maatschappij. Hoewel hard geprobeerd wordt om meertalige gezinnen te ondersteunen, worden verschillende aanbevelingen gedaan waardoor deze gezinnen nog beter ondersteund zouden kunnen worden. Er kan met name meer aandacht worden besteed aan de minderheidstaal die wordt gesproken binnen de gezinnen. Het huidige onderzoek creëert hopelijk bewustwording over de noodzaak om ondersteuning te bieden aan meertalige gezinnen en overtuigd daarmee mogelijk organisaties die nog geen ondersteuning bieden om deze ondersteuning wel te gaan verlenen in de toekomst. Het onderzoek kan bovendien dienen als uitgangspunt voor het ontwikkelen van nieuwe ondersteuningsmogelijkheden voor meertalige gezinnen. Daardoor kunnen deze gezinnen in de toekomst mogelijk beter omgaan met de uitdagingen waar zij mee te maken krijgen en worden ze beter opgenomen in de samenleving. Dat verbetert het welbevinden van deze gezinnen en komt de hele samenleving ten goede.

Referenties

- Adesope, O.O., Lavin, T., Thompson, T., & Ungerleider, C. (2010). A systematic review and meta-analysis of the cognitive correlates of bilingualism. *Review of Educational Research*, 80(2), 207–245.
- Agirdag, O., Jordens, K., & Van Houtte, M. (2014). Speaking Turkish in Belgian schools: teacher beliefs versus effective consequences. *Bilig*, 70(3), 7-28.
- Agirdag, O. (2018). Het straffen van meertaligheid op school: De schaamte voorbij. In Agirdag, O., & Kambel, E.R. (Eds.). *Meertaligheid en onderwijs* (pp. 44-52). Amsterdam: Boom Uitgevers.
- Alshenqeeti, H. (2014). Interviewing as a data collection method: A critical review. *English Linguistics Research*, 3(1), 39-45.
- de Angelis, G. (2007). *Third or additional language acquisition*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Antoniou, M. (2019). The advantages of bilingualism debate. *Annual Review of Linguistics* 5(1), 395-415.
- Armshaw, C. (2020). *A library without books: The importance of language representation in public libraries* (Unpublished thesis). University of Nebraska: Omaha.
- Barac, R., & Bialystok, E. (2011). Cognitive development of bilingual children. *Language Teaching*, 44(1), 36–54.
- Berthele, R. & Udry, I. (2019.) Multilingual boost vs. cognitive abilities: Testing two theories of multilingual language learning in a primary school context. *International Journal of Multilingualism*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/14790718.2019.1632315>
- Bergroth, M., & Palviainen, A. (2016). The early childhood education and care partnership for bilingualism in minority language schooling: Collaboration between bilingual families and pedagogical practitioners. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 19(6), 649-667.
- Bezioglu-Göktolga, I. & Yagmur, K. (2018). The impact of Dutch teachers on family language policy of Turkish immigrant families. *Language, Culture and Curriculum* 31(3), 2020-2034.
- Bialystok, E., Craik F.I.M., & Freedman, M. (2007). Bilingualism as a protection against the onset of symptoms of dementia. *Neuropsychologia*, 45(2), 459–464.
- Bialystok, E. (2015). Bilingualism and the development of executive function: the role of attention. *Child Development Perspectives*, 9(2), 117–121.
- de Bibliotheek Gelderland-Zuid (n.d.). *Voorlezen in je eigen taal is veel gezelliger!* Opgehaald 16 september, 2021, van <https://www.obgz.nl/meertalig.html>
- Blom, E., Boerma, T., Bosma, E., Cornips, L., and Everaert, E. (2017). Cognitive advantages of bilingual children in different sociolinguistic contexts. *Frontiers in Psychology*, 8(552), 1-12.
- BNR webredactie (2021). *Corona-communicatie nog altijd niet op orde*. Opgehaald 11 oktober, 2021, van <https://www.bnr.nl/nieuws/gezondheid/10432332/corona-communicatie-nog-altijd-niet-op-orde>
- Bridges, K., & Hoff, E. (2014). Older sibling influences on the language environment and language development of toddlers in bilingual homes. *Applied Psycholinguistics*, 35, 225-241.
- Burner, T., & Carlsen, C. (2019). Teacher qualifications, perceptions and practices concerning multilingualism at a school for newly arrived students in Norway. *International Journal of Multilingualism*. DOI: 10.1080/14790718.2019.1631317.
- CBS (2014). *Beroepenindeling ROA-CBS 2014*. CBS. <file:///C:/Users/Gebbruiker/Downloads/beroepenindeling-roacbs-2014.pdf>

- CBS (2021). *Welke branches vallen onder de sector zorg en welzijn?* Opgehaald 13 oktober, 2021, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/arbeidsmarkt-zorg-en-welzijn/hoofdcategorieen/welke-branches-vallen-onder-de-sector-zorg-en-welzijn>
- Codó, E. (2008). Interviews and questionnaires. In Wei, L., & Moyer, M.G. (Eds.). *Research methods in bilingualism and multilingualism* (pp. 158-176). Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Commins, N.L. (2014). Supporting bilingual learners and their families: Key understandings for pre-service teachers and the institutions that prepare them. *Association of Mexican-American Educators (AMAE) Special Issue*, 8(1), 102-111.
- Conteh, J., & Brock, A. (2010). 'Safe spaces'? Sites of bilingualism for young learners in home, school and community. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 14(3), 347-360.
- Curdt-Christiansen, X.L., & Lanza, E. (2018). Language management in multilingual families: Efforts, measures and challenges. *Multilingua*, 37(2), 123-130.
- Delarue, S. (2018). 10 cruciale inzichten over meertaligheid en taalverwerving. *Fons* 3(2), 42-44.
- Duvjnak, A., & Harris, P. (2019). Social inclusion in a 'risk society': Identifying the barriers and facilitators of inclusion across different communities and contexts. *Journal of Social Inclusion*, 10(2), 1-3.
- Extra, G., & Yağmur, K. (2011). Urban multilingualism in Europe: Mapping linguistic diversity in multicultural cities. *Journal of Pragmatics*, 43(5), 1173-1184.
- Gelderse Bibliotheken (2020). *Meertalige collectie uitgebreid; Arabische boeken voor de jeugd beschikbaar!* Opgehaald 16 september, 2021, van <https://www.geldersebibliotheken.nl/nieuwsoverzicht/571-meertalige-collectie-uitgebreid-arabische-boeken-voor-de-jeugd-beschikbaar>
- Gemeente Nijmegen. (2021). *Bevolkingscijfers*. Opgehaald 22 september, 2021, van <https://public.tableau.com/app/profile/gemeentenijmegen/viz/Bevolkingscijfers/Bevolking>
- GGD Gelderland-Zuid (2021). *Meertalig opgroeien*. Opgehaald 16 september, 2021, van <https://ggdgelderlandzuid.nl/professionals/overige-professionals/maatschappelijke-zorg/vluchtelingen/meertalig-opgroeien/>
- Gorter, D., & Arocena, E. (2020). Teachers' beliefs about multilingualism in a course on translanguaging. *System*, 92, 102272. <https://doi.org/10.1016/j.system.2020.102272>
- de Graaf, A., Delarue, S., & De Coninck, K. (2019). *Antwoorden op vragen over omgaan met meertaligheid in het onderwijs in het Nederlandse taalgebied*. Nederlandse Taalunie, meertaligheid.be, meertalig.nl. https://www.meertalig.nl/wp-content/uploads/Omgaan-met-meertaligheid-in-het-onderwijs_def.pdf.
- van Haren, D. (2021). Nijmegen heropent Heumensoord voor Afghanen: vier maanden noodopvang voor zeker 750 vluchtelingen. *de Gelderlander*. <https://www.gelderlander.nl/nijmegen/nijmegen-heropent-heumensoord-voor-afghanen-vier-maanden-noodopvang-voor-zeker-750-vluchtelingen~a0cdbf34/>
- Hart van Nederland (2021). *Nijmegen zet razendsnel vluchtelingenopvang neer: 'De bewoners hier zijn heel gastvrij'*. Opgehaald 16 september, 2021, van <https://www.hartvannederland.nl/nieuws/politiek/nijmegen-vluchtelingenopvang-heumensoord>
- Haukås, A (2016). Teachers' beliefs about multilingualism and a multilingual pedagogical approach. *International Journal of Multilingualism*, 13(1), 1-18.
- Hoff, E., Core, C., Place, S., Rumiche, R., Señor, M., & Parra, M. (2012). Dual language exposure and early bilingual development. *Journal of Child Language*, 39(1), 1-27.
- De Houwer, A. (2007). Parental language input patterns and children's bilingual use. *Applied psycholinguistics*, 28(3), 411-424.

- De Houwer, A. (2015). Harmonious bilingual development: Young families' well-being in language contact situations. *International Journal of Bilingualism*, 19(2), 169–184.
- Hult, F.M., & Johnson, D.C. (2015). *Research methods in language policy and planning: A practical guide*. Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Into Nijmegen (2021). *Voorleesplezier in verschillende talen*. Opgehaald 16 september, 2021, van <https://www.intonijmegen.com/blijf-op-de-hoogte/nieuws/voorleesplezier-in-verschillende-talen>
- Kheirkhah, M. (2019). Guiding parents towards raising bilingual children. *International Journal of the Sociology of Language*, 2019(255), 159-165.
- KION (n.d.). *Meertalig opvoeden*. Opgehaald 16 September, 2021, van <https://www.kion.nl/nieuws/meertalig-opvoeden>
- Kirsch, C. (2012). Ideologies, struggles and contradictions: an account of mothers raising their children bilingually in Luxembourgish and English in Great Britain. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 15(1), 95-112.
- Lee, H., & Kim, K.H. (2011). Can speaking more languages enhance your creativity? Relationship between bilingualism and creative potential among Korean American students with multicultural link. *Personality and Individual Differences*, 50(8), 1186–1190.
- Lorenz, E., Rahbari, S., Schackow, U., & Siemund, P. (2020). Does bilingualism correlate with or predict higher proficiency in L3 English? A contrastive study of monolingual and bilingual learners. *Journal of Multilingual Theories and Practices*, 1(2), 185–217.
- Lozano-Martínez, L. (2019). Myths and challenges on raising bilingual children in English by non-native parents in Spain. *Estudios de lingüística inglesa aplicada*, 235-264. DOI: <http://dx.doi.org/10.12795/elia.mon.2019.i1.10>
- Maccagnan, A., Wren-Lewis, S., Brown, H., & Taylor, T. (2019). Wellbeing and society: Towards quantification of the co-benefits of wellbeing. *Social Indicators Research*, 141(1), 217-243
- Müller, L-M., Howard, K., Wilson, E., Gibson, J., & Katsos, N. (2020). Bilingualism in the family and child well-being: A scoping review. *International Journal of Bilingualism*, 24(5-6), 1049-1070.
- Nederlof, N., & Smit, J. (2018). *Meertaligheid in primair en voortgezet onderwijs: Een stand van zaken en curriculaire aanbevelingen*. Enschede: SLO.
<file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/meertaligheid-in-primair-en-voortgezet-onderwijs.pdf>
- Oh, J. S., & Fuligni, A. J. (2010). The role of heritage language development in the ethnic identity and family relationships of adolescents from immigrant backgrounds. *Social Development*, 19(1), 202–220.
- van Praag, L., Sierens, S., Agirdag, O., Lambert, P., Slembrouck, S., Van Avermaet, P., Van Braak, J., Van de Craen, P., Van Gorp, K., & Van Houtte, M. (red.) (2016). *Haal meer uit meertaligheid. Omgaan met talige diversiteit in het basisonderwijs*. Leuven / Den Haag: Acco.
- van Praag, L., Agirdag, O., Van Avermaet, P., & Van Houtte, M. (2018). De meerwaarde van de thuistalen van leerlingen in praktijk omgezet: Het Validiv-project in het kort. In Agirdag, O., & Kambel, E.R. (Eds.). *Meertaligheid en onderwijs* (pp. 66-78). Amsterdam: Boom Uitgevers.
- Probiblio (2021). *Meertaligheid*. Opgehaald 1 oktober, 2021, van <https://www.probiblio.nl/meertaligheid>
- Ramírez-Esparza, N., García-Sierra, A., & Jiang, S. (2020). The current standing of bilingualism in today's globalized world: A socio-ecological perspective. *Current Opinion in Psychology*, 32, 124-128.
- Reid, E. (2004). Social welfare organizations, politics, and regulation. In Frumkin, P. &

- Imber, J.B. (Eds.), *In search of the non-profit sector* (pp. 19-37). New York: Routledge.
- Roest, A., & Benayad, N. (2020). *Visie en boodschap met betrekking tot een optimale (taal)ontwikkeling van het meertalige kind* (Report No. 2019/26561). Gemeente Zaanstad. [https://zaanstad.notubiz.nl/document/8510129/1/Visie%20en%20boodschap%20met%20betreking%20tot%20een%20optimale%20\(taal\)ontwikkeling%20van%20het%20meertalige%20kind](https://zaanstad.notubiz.nl/document/8510129/1/Visie%20en%20boodschap%20met%20betreking%20tot%20een%20optimale%20(taal)ontwikkeling%20van%20het%20meertalige%20kind)
- Roest, A., & d'Haens, K. (2020). *De optimale taalontwikkeling van het meertalige kind: visie en kennisfundament* (Report No. 2019/26556). Gemeente Zaanstad. https://zaanstad.notubiz.nl/document/9529624/1/Visie_taalontwikkeling
- Saville, N. (2019). How can multilingualism be supported through language education in Europe? *Language Assessment Quarterly*, 16(4-5), 464-471.
- Schmeets, H., & Cornips, L. (2021). *Talen en dialecten in Nederland: Wat spreken we thuis en wat schrijven we op sociale media?* CBS. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2021/talen-en-dialecten-in-nederland>
- Schreier, M. (2014). Qualitative content analysis. In U. Flick (Ed.), *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (pp.170–183). London: Sage Publications.
- Seidman, I.E. (2013). *Interviewing as Qualitative Research*. 4th ed. New York: Teachers College Press.
- Selvi, A.F. (2020). Qualitative content analysis. In McKinley, J. & Rose, H. (Eds.), *The Routledge handbook of research methods in applied linguistics* (pp.440-452). New York: Routledge.
- Seo, Y. (2020). An emerging trend in English education in Korea: ‘Maternal English education’ (eommapyo yeongeo): Challenges and strategies in raising a bilingual child as a nonnative speaker. *English Today*, 37(3), 163-168.
- Spolsky, B. (2004). *Language policy*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Tavares, B. (2020). Compounding forms of inequality: Cape Verdean migrants’ struggles in education and beyond in Luxembourg. *European Journal of Applied Linguistics*, 8(2), 307-332.
- Train, B., Dalton, P., & Elkin, J. (2000). Embracing inclusion: the critical role of the library. *Library Management*, 21(9), 483-491.
- United Nations (2021). *Universal declaration of human Rights*. Opgehaald 1 oktober, 2021, van <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- VluchtelingenWerk Nederland. (n.d.). *VluchtelingenWerk in Nijmegen*. Opgehaald 16 september, 2021, van <https://www.vluchtelingenwerk.nl/oostnederland/vluchtelingenwerk-nijmegen>
- Webb, V. (2009). Multilingualism in South Africa: The challenge to below. *Language Matters*, 40(2), 190-204.
- Weeks, T. (2017). Review Latinos in libraries, museums, and archives: Cultural competence in action! An asset based approach. *Journal of New Librarianship*, 2(1), 97-99.
- Wolska-Długosz, M. (2015). Stimulating the development of creativity and passion in children and teenagers in family and school environment – Inhibitors and opportunities to overcome them. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 2905-2911.
- Zhao, H., & Xu, H. (2021). Review of urban multilingualism in Europe: bridging the gap between language policies and language practices [Review of the book *Urban multilingualism in Europe: bridging the gap between language policies and language practices*, edited by Caliendo, G., Janssens, R., Slembrouck, S., & Van Avermaet, P]. *International Journal of Multilingualism*, 1-5. DOI:10.1080/14790718.2021.1874960.

Bijlage 1: Interviewvragen

1.1 Basis interview vragen die aan elke deelnemer zijn gesteld

1. Wat is uw functie binnen de organisatie?

Inclusie van meertaligheid in de organisatie

1. In hoeverre maken meertalige gezinnen gebruik van de diensten die door deze organisatie worden aangeboden?
2. Zijn er initiatieven binnen deze organisatie die ondersteuning bieden aan meertalige gezinnen? Zo ja, welke?
3. Weet u waarom deze organisatie wel of geen ondersteuning biedt aan deze gezinnen?

Opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie

1. In hoeverre denkt u dat ondersteuning van meertalige gezinnen in deze organisatie nodig is? Waarom?
2. Bent u het eens met de manier waarop op dit moment wordt omgegaan met meertalige gezinnen in deze organisatie? Waarom?
3. In hoeverre zouden meertalige gezinnen anders ondersteund kunnen worden binnen deze organisatie dan nu het geval is?

Opvattingen wat betreft meertaligheid in het algemeen

1. Denkt u dat er veel meertalige gezinnen zijn in Nijmegen? Waarom wel of niet?
2. In hoeverre denkt u dat het voordelig is om meerdere talen te spreken?
3. In hoeverre denkt u dat meertalige gezinnen met uitdagingen te maken krijgen waar eentalige gezinnen niet mee te maken krijgen?
4. In meertalige gezinnen kan zowel een minderheidstaal als de meerderheidstaal worden gesproken. In Nederland is de meerderheidstaal het Nederlands. De minderheidstaal kan elke andere taal zijn. In hoeverre denkt u dat het van belang is dat kinderen in deze gezinnen de minderheidstaal beheersen? Waarom?
5. In hoeverre denkt u dat ouders informatie kunnen vinden over meertalig opvoeden? Waarom?
6. Hoe denkt u dat de samenleving reageert op ouders die hun kinderen meertalig opvoeden? Waarom?
7. Heeft u nog overige opmerkingen of punten die u graag zou willen bespreken wat betreft de ondersteuning van meertalige gezinnen in deze organisatie of over meertaligheid in het algemeen?

Achtergrondinformatie over de deelnemer

1. Wat is uw leeftijd?
2. Welke taal of talen spreekt u zelf?

1.2 Specifieke vragen voor de leerkrachten

Opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie

1. Welke opvattingen denkt u dat leerkrachten in het algemeen hebben over meertaligheid? Waarom?
2. In hoeverre denkt u dat leerkrachten een rol kunnen spelen bij de ondersteuning die meertalige gezinnen krijgen in de samenleving? Hoe en waarom?
3. In hoeverre denkt u dat het onderwijsbeleid een rol kan spelen bij de ondersteuning die meertalige gezinnen krijgen? Hoe en waarom?
4. Zijn er wel eens leerlingen die in de klas een andere taal dan het Nederlands spreken? En wat vindt u ervan als een leerling in de klas een andere taal dan het Nederlands spreekt/zou spreken?
5. Wat doet u/zou u doen als een leerling in de klas een andere taal dan het Nederlands spreekt?
6. In hoeverre denkt u dat het spreken van meerdere talen van invloed is op de leerprestaties van leerlingen?
7. Geeft u meertalige ouders of leerlingen wel eens advies over taalgebruik? En wat zegt u dan?
8. Translanguaging is een manier van lesgeven waarbij leerlingen alle talen die ze kennen mogen gebruiken om nieuwe dingen te leren. Wat vindt u daarvan?
9. Is meertaligheid of meertalige taalontwikkeling onderdeel geweest van uw eigen opleiding of nascholing, bijvoorbeeld binnen de PABO? Zo ja, wat vindt u daarvan? Zo niet, vindt u dat dit wel het geval zou moeten zijn?

1.3 Specifieke vragen voor de beleidsadviseur binnen de gemeente

Inclusie van meertaligheid in de organisatie

1. De gemeente Nijmegen lijkt vrij open te staan voor mensen van verschillende achtergronden. Zo zijn er nu in het verleden veel vluchtelingen opgenomen. De meeste van deze mensen spreken geen Nederlands en zullen meertalig worden. In hoeverre speelt meertaligheid een rol bij het beleid om deze mensen op te nemen?

Opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie

1. Welke opvattingen denkt u dat er binnen de gemeente Nijmegen zijn over meertaligheid? Waarom?
2. In hoeverre denkt u dat de gemeente Nijmegen een rol kan spelen bij de ondersteuning die meertalige gezinnen krijgen in de samenleving? Hoe en waarom?
3. In hoeverre vindt u het belangrijk dat de gemeente ondersteuning biedt aan meertalige gezinnen? Waarom?
4. In hoeverre denkt u dat het nuttig is om meertalige gezinnen te ondersteunen via gemeentelijk beleid? Waarom?

5. In de gemeente Zaanstad is een visie geformuleerd voor professionals en ouders over het taalgebruik van meertalige kinderen. Hierin staan veel gestelde vragen van ouders, leerkrachten en directieleden beantwoord en wetenschappelijk onderbouwd door deskundigen. Er wordt bijvoorbeeld benadrukt dat het spreken van meerdere talen niet schadelijk is voor een kind en ouders worden geadviseerd om de taal te spreken die zij het beste kennen. Ook worden er praktische tips gegeven. Wat vindt u hiervan? En zou een dergelijke visie ook mogelijk zijn in de gemeente Nijmegen?

1.4 Specifieke vragen voor de projectmedewerkers van de bibliotheek

Opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie

1. Welke opvattingen denkt u dat er binnen de bibliotheek zijn over meertaligheid? Waarom?
2. In hoeverre denkt u dat bibliotheken een rol kunnen spelen bij de ondersteuning die meertalige gezinnen krijgen in de samenleving? Hoe en waarom?
3. De boeken die een bibliotheek aanbiedt weerspiegelen vaak niet de talen die worden gesproken in de samenleving. Zo spreekt in Omaha in de Verenigde Staten ongeveer 10 procent van de inwoners voornamelijk Spaans, maar slechts 2 procent van de boeken in deze bibliotheek is Spaanstalig. Daarnaast zijn er nog vele inwoners die wellicht af en toe Spaans spreken of Spaans willen leren, waarvoor dus maar een beperkt aanbod is. Hoe denkt u dat de boeken in deze bibliotheek aansluiten bij de talen van de inwoners?
4. Het opbouwen van een band tussen bibliotheekmedewerkers en bezoekers kan zorgen voor betere en persoonlijker ondersteuning. Wordt er binnen deze bibliotheek gewerkt aan een dergelijke band met meertalige bezoekers? Waarom wel of niet?
5. Probiblio, een organisatie die openbare bibliotheken met allerlei zaken ondersteunt, stelt dat bibliotheken de mogelijkheid hebben om ouders te begeleiden bij het meertalig opvoeden van hun kind. Daarvoor hebben ze verschillende materialen ontwikkeld, zoals flyers en video's. Bent u hiermee bekend en denkt u dat dit nodig is?
6. In Nijmegen lijkt meertaligheid in de bibliotheek belangrijker geworden. In de afgelopen jaren hebben de bibliotheken zich onder andere gericht op het aanbieden van boeken in meerdere talen. Daarnaast is er een website gelanceerd over meertaligheid en het voorlezen in verschillende talen. Wat vindt u daarvan?

1.5 Specifieke vragen voor de medewerkers en beleidsmedewerkers van welzijnsorganisaties – Maatschappelijke welzijnsorganisatie

Opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie

1. In hoeverre denkt u dat meertaligheid bijdraagt aan het welzijn binnen gezinnen?
2. Welke opvattingen denkt u dat er binnen welzijnsorganisaties zijn over meertaligheid? Waarom?
3. In hoeverre denkt u dat welzijnsorganisaties een rol kunnen spelen bij de ondersteuning die meertalige gezinnen krijgen in de samenleving? Hoe en waarom?
4. In hoeverre denkt u dat het nuttig is om meertalige gezinnen te ondersteunen via welzijnsorganisaties? Waarom?

5. Welkom in Nijmegen is een maatschappelijke welzijnsorganisatie in Nijmegen. Ze bieden informatie en ondersteuning aan statushouders in Nijmegen. De website van Welkom in Nijmegen wordt in meerdere talen beschikbaar gesteld, bijvoorbeeld in het Tigrinya. Wat vindt u daarvan?

1.6 Specifieke vragen voor de medewerkers en beleidsmedewerkers van welzijnsorganisaties – GGD

Opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie

1. In hoeverre denkt u dat meertaligheid bijdraagt aan het welzijn binnen gezinnen?
2. Welke opvattingen denkt u dat er binnen welzijnsorganisaties zijn over meertaligheid? Waarom?
3. In hoeverre denkt u dat welzijnsorganisaties een rol kunnen spelen bij de ondersteuning die meertalige gezinnen krijgen in de samenleving? Hoe en waarom?
4. In hoeverre denkt u dat het nuttig is om meertalige gezinnen te ondersteunen via welzijnsorganisaties? Waarom?
5. De gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD) valt onder de publieke gezondheidszorg waar alle inwoners recht op hebben. Vindt u dat hier specifiek aandacht besteed moet worden aan meertalige gezinnen?
6. De GGD in Nijmegen biedt informatie aan over meertalig opgroeiende kinderen. Er zijn materialen ontwikkeld om leraren en onderwijsprofessionals te informeren over hoe zij om kunnen gaan met meertalige kinderen in de klas. Bent u bekend met deze materialen en wat vindt u van dergelijke initiatieven?

1.7 Specifieke vragen voor de medewerkers en beleidsmedewerkers van welzijnsorganisaties – Kinderopvangorganisaties

Opvattingen wat betreft meertaligheid in de organisatie

1. Welke opvattingen denkt u dat er binnen de kinderopvang zijn over meertaligheid? Waarom?
2. In hoeverre denkt u dat kinderopvangcentra een rol kunnen spelen bij de ondersteuning die meertalige gezinnen krijgen in de samenleving? Hoe en waarom?
3. Zijn er wel eens kinderen die terwijl ze op de opvang zijn een andere taal dan het Nederlands spreken? En wat vindt u ervan als een kind op de opvang een andere taal dan het Nederlands spreekt/zou spreken?
4. Wat doet u/zou u doen als een kind op de opvang een andere taal dan het Nederlands spreekt?
5. Geeft u meertalige ouders wel eens advies over taalgebruik? En wat zegt u dan?

6. KION, een grote kinderopvangorganisatie in Nijmegen, geeft aan dat zij aandacht besteden aan de taalontwikkeling van kinderen en zij geven ook informatie over meertaligheid op hun website. Bent u hiermee bekend en wat vindt u daarvan?
7. Is meertaligheid of meertalige taalontwikkeling onderdeel geweest van uw eigen opleiding of nascholing? Zo ja, wat vindt u daarvan? Zo niet, vindt u dat dit wel het geval zou moeten zijn?

Bijlage 2: Codering van een interview

Via het onderstaande paperclip symbool is als voorbeeld de volledige codering te zien van het interview met Medewerker maatschappelijke welzijnsorganisatie 2. Door met de rechtermuisknop op het paperclip symbool te klikken en het bestand te openen, opent een Excel werkblad. Hierin is elke uitspraak van de Medewerker maatschappelijke welzijnsorganisatie 2 te zien onder 'Tekstfragment'. Onder 'Open codering' is te zien welke code elk tekstfragment kreeg in de open codering. Onder 'Categorisatie' is te zien welke code dit tekstfragment kreeg tijdens de categorisatie.

Open het Excel werkblad via het paperclip symbool:

Bijlage 3: Coderingskader uit de eerste fase van de analyse

Via het onderstaande paperclip symbool is het volledige coderingskader uit de eerste fase van de analyse te zien. Door met de rechtermuisknop op het paperclip symbool te klikken en het bestand te openen, opent een Excel werkblad. Alle hoofd- en subcategorieën uit de eerste fase van de analyse worden in dit bestand weergegeven. Per categorie wordt een beschrijving gegeven. Bovendien wordt van elke subcategorie een voorbeeld gegeven.

Open het Excel werkblad via het paperclip symbool: